

Suiker: Een of twee klontjes?

7

3

Bijna klaar voor de ring

Quintus viert haar lustrum met een kickbokstoernooi. 'Eerst denk je dat het gewoon rammen is, maar het is meer schaken.'

50 jaar El Cid 'En toen stroomde er opeens dertigduizend liter uit het zwembad.'

8

Gay in Japan Lhbt'ers willen gelijke rechten. Zullen de Olympische Spelen daarbij helpen?

11

Mount Everest Promovendus stond in de file en zag klimmers sterven. 'Het was een dierenrijk.'

6

13

Sporten is niet nodig

Student-bezorgers die negentig kilo suiker omhoog moeten sjouwen kunnen de sportschool overslaan.

Herontdekt Gregory Horndeski zegde de natuurkunde vaarwel (tenminste, dat dacht hij)

12

Laatste Mare van het jaar

Dit is de laatste Mare van dit academiejaar. Het eerste nummer van de 43e jaargang verschijnt op 5 september. Volg ondertussen het nieuws op mareonline.nl

Masterselectie aan de kaak gesteld

Een politicologiestudent werd vanwege een 6,4 geweigerd voor een master en vocht het beleid aan, met succes. Gevolg: de eisen gaan op de schop.

'Geen kamer? Kom dan niet naar Leiden'

Zo luidt het advies van de universiteit aan internationale studenten die nog geen kamer hebben gevonden. 'We doen dit op verzoek van studenten zelf.'

Taalkundige krijgt schadevergoeding

De universiteit heeft onrechtmatig en onzorgvuldig gehandeld bij de sollicitatie van de Britse taalwetenschapper Vyvyan Evans, oordeelde de rechtbank.

Bandirah Pagina 16

Geen commentaar

De Bemoeizuchtigen

DOOR BART BRAUN 'Het is het voorrecht van kinderen en dwazen om te mogen roepen dat de keizer geen kleren draagt. Maar de keizer blijft keizer, en de dwaas blijft een dwaas', zo zegt Neil Gaiman's belangrijkste personage, *The Sandman*.

Dat gezegd hebbende, is het dwazenwerk van journalisten wel veel leuker dan het keizerwerk van de mensen die door journalisten worden gecontroleerd. We zouden niet graag met ze willen ruilen.

Journalisten worden echter ook gecontroleerd. Uiteraard door u, de lezer. U ziet de taalfouten die eindredacteuren missen, u laakt onzorgvuldige journalistiek, zorgt ervoor dat we onjuistheden kunnen rechtzetten en zet ons op het spoor van nieuwe verhalen. Waarvoor dank.

Dat maakt de journalistiek echter geen tweerichtingsverkeer: het is een onoverzichtelijk verkeersplein waarin allerlei voertuigen en belangen zonder om te kijken door elkaar crossen. Eén groep komt u bijna nooit tegen in de krant, maar speelt toch een grote rol in dat verkeer: De Bemoeizuchtigen.

Mensen met wie je geen woord hebt gewisseld, die zich ineens allerlei rechten aanmeten over het stuk dat je aan het schrijven bent. 'Ja, je hebt me geïnterviewd en ik mocht het stukje nog even inzien. Ja, dat is een journalistieke gunst waarvoor je in andere landen ontslagen kunt worden, dat begrijp ik, maar ik heb het stukje ook nog even aan mijn hoogleraar laten

zien, en die wil graag dat de onderzoeksfinancier wordt genoemd.' Ook deze week was het raak: 'Ja, hallo? Met mij. Dat stukje over die kickboksers op pagina 3, dat had natuurlijk via ons moeten.' De organisator van het kickboksfeestijn, meende dat we niet zomaar ons werk mogen doen zonder hem erbij te betrekken.

De afgelopen jaren heeft u allerlei stukken niet kunnen lezen. Geen stukken van groot journalistiek belang, maar wel verhalen die een beter inzicht hadden kunnen geven in hoe de universiteit werkt. Maar elke keer als *Mare* gewoon eens een studievoorzitter, een boekhouder of een HR-manager wil spreken, springt er iemand tussen die blijkbaar als baan heeft om te voorkomen dat u leest wat die mensen doen.

Het nieuwste dieptepunt bereikten we vorige week. Vrijdag was het de dag van de schoonmaker, dus *Mare* wilde wat schoonmakers in het zonnetje zetten. Drie portretjes die lieten zien dat er niet alleen maar hoogleraren werken aan deze universiteit. Niet één, maar twee Bemoeizuchtigen gingen erin met een fanatisme dat suggereerde dat we een bloederig seksschandaal hadden blootgelegd.

Driftig begonnen ze te strepen in onze tekst, alsof het schoonmaakpersoneel bestaat uit verstandelijk gehandicapten die tegen zichzelf in bescherming moesten worden genomen (rechtermuisknop; *reject change*). Een van de twee sprak zelfs een veto uit over de gehele tekst, schijnbaar vanuit de gedachte dat *Mare* dat dan zou opvolgen – zij het heel professioneel pas nadat de krant al in de bakken lag.

Dus misschien dat wij dwazen en hofnarren één dagje keizer zouden willen zijn. Gewoon, om wat mensen in de paleiskerkers te kunnen opsluiten.

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15000
Hoofredactie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mel Voet (stagiair)
Else van der Steeg (stagiair)
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Vera Arntzen · Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Anne Kamsteeg · Marit de Roij · Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl
Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg joostmarcellis.nl
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Marten Jesse Pot
Jaarabonnementen
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.
Studenten betalen €25
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Mijn werkdruk is mijn eigen schuld

Tegenover mij zit een hoogleraar. 'Kijk', begint hij na even te hebben nagedacht, 'volgens mij moet je gewoon beter leren nee zeggen'. We hebben het over een project, en ik twijfel om daaraan deel te nemen. Niet omdat het niet leuk is, maar omdat ik de afgelopen jaren vaker wel dan niet 80-urige werkweken heb gemaakt.

'Ja', antwoord ik. 'Nee zeggen, dat doe ik nu toch ook?'

'Ho, ho, ho!' De hoogleraar maakt een afwerend gebaar. 'Het is de vraag waar je nu precies nee tegen zegt.'

Mijn pogingen om werkdruk onder controle krijgen. Laten we ze middelmatig succesvol noemen.

Zo tegen het einde van mijn tweede jaar als universitair docent heb ik in ieder geval wel een beter beeld van waar die werkdruk vandaan komt. Tijdens het eerste jaar was alles compleet nieuw en kostte het werk me oneindig veel meer tijd dan ik voor mogelijk had gehouden. In het tweede jaar zei ik tegen alles wat me wel leuk leek: ja. Het komende, derde jaar, wordt vermoedelijk symptomatisch waarom mijn meeste collega's meer werkuren maken dan strikt noodzakelijk.

Van vrienden in het bedrijfsleven weet ik ondertussen dat de universiteit echt geen uitzonderlijke werkgever is wat betreft chaos, politieke spelletjes en andere tijdrowende activiteiten. Mijn werkdruk het komende jaar komt uit mezelf. Ik ben niet bezig om de aandeelhouderswaarde te optimaliseren, of de *return on investment* van een of andere gezichtsloze investeerder te verbeteren. Nee, bij het Centrum voor Milieukunde proberen we te voorkomen dat onze planeet onleefbaar wordt (en als we dan toch ten onder gaan, dan liefst wel met een zo hoog mogelijke H-index).

Die interne motivatie om een verschil te maken zorgt er misschien voor dat ik mijn werkuren nog niet aan het heroverwegen ben, maar op een ander vlak ben ik behoorlijk van mening veranderd.

Eerst dacht ik dat we om het klimaat te redden vooral goed onderzoek moesten doen. En ja, als universitair docent word je - het zij zo - ook geacht les te geven. Tragisch, want onderzoek doen, iets nieuws bedenken wat ook nog eens echt goed is, kost echt enorm veel tijd. Maar nu, na een jaar onderwijs dat best goed ging (en een jaar onderwijs daarvoor waaraan ik liever niet terugdenk), moet ik concluderen dat ik helemaal verkeerd zat. Ik kan misschien één fantastisch paper per jaar schrijven. Maar ik kan vijftig fantastische studenten de kneepjes van het vak bijbrengen. En als daar vijf van op een plek terecht komen waar ze iets nuttigs kunnen doen voor het milieu, klimaat, of de vogeltjes, dan is het alleen maar logisch om juist daar al mijn tijd aan te besteden.

En los daarvan, ik ben vast niet de eerste wetenschapper die ontdekt dat lesgeven ook gewoon heel gaaf is.

Helaas lost een nieuw gevonden motivatie het probleem niet op dat goed onderwijs geven en goed onderzoek doen moeilijk te verenigen zijn. Gewoon omdat ze allebei een voltijsbaan zouden moeten zijn. Ik weet dat de universiteit over dit probleem aan het nadenken is. Ik ben heel benieuwd of ze het ook daadwerkelijk kunnen oplossen. Prettige zomer!

BENJAMIN SPRECHER is universitair docent (en onderzoeker) bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden

Column

Mensen

De eerste klap was schrikken

Quintus stoomt kickboksers in drie maanden klaar voor de ring

Quintus organiseert een kickbokstoernooi ter ere van haar lustrum deze zomer: 23 studenten krijgen een intensief trainingstraject van drie maanden. Eind juli neemt een selectie het tegen elkaar op: in de ring is uiteindelijk plek voor zestien kickboksers. *Mare* sprak drie kanshebbers.

DOOR SUSAN WICHGERS

Amber Zegwaart (22, psychologie)

'Mijn jaargenoten hadden me voor de grap opgegeven voor de proefles omdat ik iemand een klap had verkocht. Uiteindelijk hebben ze me de 75 euro voor het hele traject cadeau gedaan. Ik ben nu twee maanden bezig en train ongeveer zes keer per week. Daarnaast loop ik hard.

'Ik ben wel goed aangestoken. Het is iets wat je helemaal nieuw moet leren, dat is het leukst. En in de trainingen stimuleren ze je echt om tot het gaatje te gaan. In het begin was het heel onwennig, de eerste selectietraining kreeg ik te horen: "Doe niet zo pussy!" Ik dacht: hoezo pussy? Ik sla toch al heel hard?

'Later kwam ik erachter dat er heel veel techniek achter zit, dat je moet weten waar je mensen moet raken om ze pijn te doen. Soms is het ook wel op je tanden bijten: de eerste klap in mijn gezicht was schrikken. En tijdens de vorige selectietraining kreeg ik een flinke leverstoot. Dan zak je door je knieën, ga je hyperventileren.

'Als student is het een grote omslag. Ik drink niet meer, behalve bij een paar uitzonderingen die ik mezelf van tevoren had gegund. Je merkt dat je lichamelijk sterker wordt, je conditie vooruitgaat, en dat je beter in je vel zit. En je merkt het ook in heel veel andere dingen, eigenlijk. Je krijgt er extra energie van.

'Tijdens de echte wedstrijd in de ring word je harder aangepakt, maar daar sta ik nog niet zo bij stil. Daar ga ik me pas zorgen over maken als ik echt geselecteerd word. Het lijkt me vooral een enorme kick, omdat iedereen dan ziet waar je die drie maanden mee bezig bent geweest.'

Ali Mohammadi (24, Turkish studies)

'Dit is de eerste keer dat ik vechtsport doe, maar ik was al wel veel met sport bezig. Ik denk dat het bijna onmogelijk is om als bankzitter mee te doen. Amper sporten en dan opeens zo'n intensief traject, dan krijg je denk ik een flinke opdonder van je lichaam en wordt het een mentale hel. Je moet best wat discipline kunnen opbrengen.

'De eerste paar weken waren voor mij ook heel zwaar. Je gaat op een heel andere manier sporten en je moet er veel bij nadenken. Ik had ook veel spierpijn, maar daar wen je wel aan. Inmiddels heb ik grote vooruitgang geboekt. Het is jammer dat ik voor ik begon geen dingen heb gemeten, hoe ver ik kon rennen enzo, want dat moet flink zijn toegenomen.

'Toen ik het sporten een beetje liet verslonzen, merkte ik dat ik minder discipline had. Dus dit was een mooie mogelijkheid. Ik vind het superleuk, het wordt geen sleur, zoals bij sommige andere sporten. Als je gaat hardlopen, heb je na een paar kilometer geen zin meer. Maar met kickboksen ga je over je eigen grenzen heen, op een goede manier, omdat het zo intensief is. Je wordt gepusht door de trainer en elkaar.

'Eerst denk je dat het gewoon rammen is. Maar het is een beetje als schaken: als je tegenstander bepaalde combinaties heel vaak doet, kun je daar rekening mee houden. Dat is één van de leukere aspecten. We vechten nu harder tegen elkaar dan aan het begin, maar wel gecontroleerder.

'Ik maak me nog geen zorgen over de ring. De kans op knock-out gaan is op ons niveau heel klein. Ik ben nu vooral gefocust op geselecteerd worden.'

Ronny Frederiksz (24, integrale veiligheidkunde)

'Van mijn 15e tot mijn 18e heb ik al gekickbokst. Ik ben toen ook gescout: mijn trainer wilde wedstrijden met me gaan doen. Dat heb ik afgeblazen, omdat ik wist dat ik zou gaan studeren in een andere stad.

'Via Quintus kwam dit op mijn pad. Ik had dus vijf jaar niet meer gekickbokst en groeide langzaam een beetje uit het studentenleven. Dus nu dacht ik: een goed moment om weer te beginnen, weer wat fitter te worden.

'Eerst deed ik het ongeveer drie keer per week, nu is het wat minder door mijn scriptie, maar ik hoop weer vaker te gaan. Je merkt dat je je gezonder voelt, minder moe. Een groot verschil met hoe je je voelt als je het studentenleven leidt: veel bier drinken en tot laat op bed liggen.

'Ik heb altijd vechtsport gedaan. Toen ik nog jonger was, deed ik judo. Het technische aspect vind ik het leukst, het overwinnen van je tegenstander door een betere techniek, conditie of uithoudingsvermogen. Ik ben zelf totaal niet agressief of assertief, dus ik heb wel moeite om de techniek echt uit te voeren op iemand. Ik houd me eigenlijk altijd in met sparren.

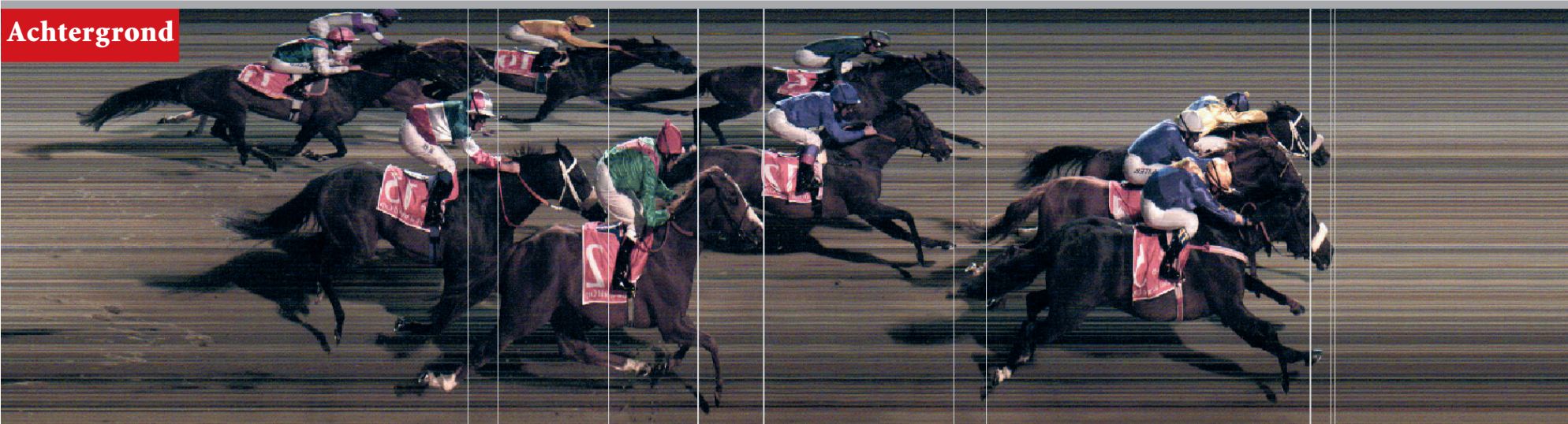
'Kickboksen is ook echt jezelf overwinnen. Je gaat altijd door, ook al ben je bekap. Deze training ging ik bijvoorbeeld bijna constant van mijn stokje, maar toch gaf ik niet op. Dat is de mentaliteit van deze sport. Als je de dojo in stapt, ga je hoe dan ook door.'

Foto's Taco van der Eb

Achtergrond

Is een 6,4 genoeg voor een master?

Student hield poot stijf en nu moet de selectie op de schop

Masteropleidingen werpen barrières op om matige studenten buiten de deur te houden, maar die barrières zijn niet altijd duidelijk. Dat ondervond masterstudent politicologie Niels Back. Hij vocht, met succes, het beleid aan. Gevolg: de toelatingseisen moeten anders worden geformuleerd.

DOOR VINCENT BONGERS EN SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Dolgraag wilde Niels Back (22) de master International Organisation aan de Universiteit Leiden volgen. Die volgt hij inmiddels ook, maar daarvoor moest hij zich wel wenden tot het College van Beroep voor de Examens en een half jaar in onzekerheid zitten.

In november 2018 meldde Back zich aan voor de master. Een paar dagen voor kerst werd hij afgewezen: hij voldeed niet aan de toela-

tingseisen. Back had wel een passende vooropleiding achter de rug, de bachelor politicologie, maar hier stond hij gemiddeld een 6,4 voor. Om te worden toegelaten tot de master International Organisation moet de student echter een 'goede academische prestatie laten zien door een gemiddelde van een 7 en/of andere indicatoren'. Kortom: bij een gemiddelde lager dan een 7 moeten andere factoren een doorslaggevendende rol spelen.

Back vindt dat hij aan die eis voldeed: 'Ik heb onder andere een bestuursjaar ondernomen, verschillende commissies gedaan, stage gelopen bij een politieke partij en een stage gedaan bij de Nederlandse ambassade in Stockholm. Je zou zeggen dat dit voldoende zou moeten zijn om een master International Organisation binnen te komen, zeker volgens de formulering "en/of".'

Hij ging informeel in beroep bij de toelatingscommissie, maar die hield

voet bij stuk. De mailwisseling tussen Back en de toelatingscommissie is ingezien door *Mare*. Daarin stelt de commissie dat zij alle studenten die een lager gemiddelde dan een 6,5 hebben, definitief afwijst. Die eis staat echter niet geformuleerd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Een student op basis van die eis de toegang tot de master ontzeggen, mag dus helemaal niet.

Back wist dat en zag een laatste kans om toch te worden toegelaten: hij ging formeel in beroep bij het College van Beroep voor de Examens. Daarmee was voorlopige toelating snel geregeld, maar op de uitspraak voor definitieve toelating moest hij de maximale termijn van tien weken wachten. 'De zitting was eind februari, begin mei werd mijn beroep gegrond verklaard. In de tussentijd vroeg ik me af of ik nu voor Jan Lul aan het studeren was.' Momenteel staat hij voor de master een 7,9.

Lid van het College van Beroep

voor de Examens Adriaan Rademaker herinnert zich de casus. 'Zijn extracurriculaire activiteiten speelden een rol om hem toch toe te laten', vertelt hij.

Voorzitter van de toelatingscommissie van de masters Politieke Wetenschap Francesco Ragazzi zag door de en/of-formulering echter ruimte voor interpretatie. Een student met een gemiddelde van bijvoorbeeld een 6 vindt de commissie überhaupt niet in aanmerking komen voor de master, ongeacht het aantal extracurriculaire activiteiten. Maar door de uitspraak van het College van Beroep moet de commissie daarvan terugkomen: ook een student met een 6 moet nog steeds de mogelijkheid hebben te worden toegelaten. 'Met dat cijfer is de kans niet zo groot dat je de master binnenkomt', waarschuwt Ragazzi, 'maar als commissie alsnog de indruk heeft dat de student het niveau aankan, is het eventueel mogelijk.'

Het College van Beroep vindt dat de commissie de eisen duidelijker moet formuleren. Ragazzi begrijpt die kritiek. 'De omschrijving zoals die er nu staat, voldoet duidelijk niet. Die gaan we dus aanpassen.' Onder meer de 'en/of'-formulering wordt vervangen door 'of'. Ook vindt het College dat duidelijker moet worden wat valt onder extracurriculaire activiteiten. 'Wat de precieze tekst gaat worden, weet ik nog niet, maar we gaan veel scherper aangeven wat we bedoelen met "andere indicatoren"', aldus Ragazzi.

Toch ziet Ragazzi ook een nadelig gevolg van deze beroepszaak. 'De commissie heeft discretionaire vrijheid en dat is belangrijk, omdat elk dossier van een student anders is. Als je meer specificaties vastlegt, dan krijgt de commissie minder armslag. Er zullen nu dus ook niet meer studenten worden toegelaten. Het zou zelfs zo kunnen zijn dat meer randgevallen het juist niet redden.'

Minimaal een 7 als criterium, mag dat?

Volgens Adriaan Rademaker van het College van Beroep voor de Examens hebben masteropleidingen verschillende redenen om een bepaald cijfer-gemiddelde te eisen van de student.

'Bijvoorbeeld als je vanuit het hbo doorstroomt en een tekort in je vooropleiding hebt', legt Rademaker uit.

'Maar het kan ook een rol spelen bij de toelating tot een researchmaster. Dat zijn de meer competitieve masters waaraan vaak extra eisen worden gesteld zodat alleen de betere studenten worden toegelaten.' Die toelatingseisen moeten gedefinieerd staan in de Onderwijs- en Examen Regeling (OER).

De master International Organisation is echter geen researchmaster en Niels Back, die in eerste instantie werd afgewezen, komt niet van het

hbo. Toch hanteert de master een gemiddelde van een 7 als criterium. Mag dat? 'Ja, dat is legitiem', zegt Rademaker. 'Maar je moet bij afwijzing altijd de mogelijkheid krijgen een andere master te volgen die aansluit bij je bachelor.'

Dat hoeft dan niet eens een Leidse master te zijn, zegt juridisch adviseur Marlies de Boer: 'Een passende masteropleiding aan een van de Nederlandse universiteiten volstaat op grond van de Wet op het hoger onderwijs.'

Back vindt dat 'belachelijk'. 'Leiden wil graag het Harvard aan de Noordzee zijn, maar ze moet accepteren dat ze dat niet is. Een student die hier zijn bachelor heeft gehaald, moet ook gewoon een master in Leiden kunnen doen.'

'We willen juist af van de enorme fixatie op die cijfers'

De Universiteit Leiden biedt 75 masters aan. Voor lang niet al deze opleidingen is een selectieprocedure. Psychologie, een van de grotere studies in Leiden, heeft bijvoorbeeld geen selectie voor de reguliere master.

'Het is heel eenvoudig bij ons', aldus Arjaan Wit, de opleidingsdirecteur van psychologie. 'We hebben voor de eenjarige masteropleiding geen selectieprocedure. Er is wel een pakket aan toelatingseisen: die staan in de Onderwijs- en Examenregeling van de master.'

Daar staat bijvoorbeeld in dat studenten die een bachelor psychologie in Leiden hebben behaald en de juiste specialistische vakken hebben gevolgd, zich voor de master kunnen inschrijven. Daarnaast is er bijvoorbeeld nog een eis die betrekking heeft

op voldoende beheersing van het Engels.

'Je krijgt toegang tot de eenjarige masteropleiding als je voldoet aan die eisen', zegt Wit. 'De tweejarige master is formeel wel selectief. De hoogte van de eerder behaalde cijfers doet er daar wel toe; er wordt competitief geselecteerd wanneer we meer aanmeldingen krijgen dan we denken aan te kunnen. Maar tot nu toe was onze capaciteit van circa 60 studenten per jaar nog voldoende.'

Heel anders gaat het bij de master Jeugdrecht, een opleiding die alleen in Leiden wordt aangeboden. 'We krijgen aanmeldingen uit heel Nederland', legt mastercoördinator Yannick van den Brink uit. 'We kunnen maar vijftig studenten toelaten. We hebben 45 plekken in september en vijf

in februari. In september moeten we meestal rond de tien tot vijftien studenten afwijzen. In februari verhoudingsgewijs wat meer omdat we dan maar vijf plekken hebben.'

'Het totaalplaatje is belangrijk als het gaat om toelating. We nemen de cijferlijsten uiteraard wel mee in de beoordeling, maar het is niet zo dat we uitgaan van een minimumgemiddelde. Het kan bijvoorbeeld zijn dat iemand met een 6,5 gemiddeld wel binnenkomt en een student met een 7 niet. We willen juist af van de enorme oriëntatie op die cijfers.'

'Als studenten in een motivatiebrief heel goed kunnen uitleggen waarom ze de master graag willen doen, dan is dat van belang. Of als uit het cv blijkt dat iemand bij de Kinderrechtswinkel werkt, dan weegt dat ook mee.'

Uni verliest zaak tegen taalkundige

Taalwetenschapper moet schadevergoeding krijgen, oordeelt rechter

De Universiteit Leiden heeft onrechtmatig en onzorgvuldig gehandeld bij de sollicitatie van de Britse taalwetenschapper Vyvyan Evans.

DOOR BART BRAUN Dat heeft de rechtbank woensdag bepaald.

Evans had begin 2016 gesolliciteerd op een vacature voor een hoogleraar Engelse taalwetenschap. Die sollicitatie liep mis: er gingen nare verhalen over Evans rond. Hoogleraar Niels Schiller, hoofd van de sollicitatiecommissie, besloot achter

Evans' rug om informatie in te winnen. Dat mag niet zomaar, er kwam ruzie in de commissie, rector Carel Stolker moest eraan te pas komen en uiteindelijk eindigde de Universiteit Leiden voor de rechter. Ook Stolker, Schiller en diens toenmalige decaan Willem van den Doel werden persoonlijk door Evans aangeklaagd.

De rechtbank wees de vorderingen tegen hen af. Zij handelden immers uit naam van de universiteit. De universiteit heeft echter onzorgvuldig en onrechtmatig gehandeld. Evans krijgt zijn proceskosten vergoed, en heeft recht op een schadevergoeding.

Omgekeerd moet hij de proceskosten van de drie hoogleraren betalen. Om te laten bepalen hoe hoog die schadevergoeding moet worden, moeten de partijen terug naar de rechtbank, of onderling tot een schikking komen.

Evans beschouwt de uitspraak in elk geval als een overwinning. 'Vanuit mijn perspectief is dit goed nieuws', reageert hij vanuit Engeland. 'Maar het maakt me niet gelukkig, omdat het laat zien hoe slecht de Universiteit Leiden met mensen omgaat.'

Op zijn hoofdeis heeft Evans gelijk gekregen, maar hij meende ook reputatieschade te hebben geleden, en

daar gaat de rechtbank niet in mee. Hij is zelf naar de pers gestapt, per slot van rekening. Evans' advocaat Jan Willem de Groot is het met die beslissing niet eens: 'In de kleine kring van taalwetenschappers zong rond dat er iets mis was met mijn cliënt, en om die schade te beperken heeft hij de publiciteit gezocht. Dat hij zijn kant van het verhaal vertelde, kan nooit schade veroorzaken. Wij buigen ons nog over een hoger beroep.' De Groot noemt de uitspraak desalniettemin 'een blamage voor de universiteit, een organisatie die volgens professor Stolker leeft van haar

reputatie. Die reputatie heeft nu een behoorlijke deuk opgelopen.'

'De universiteit betreurt het dat de rechtbank heeft geoordeeld dat de Universiteit Leiden onzorgvuldig heeft gehandeld', laat woordvoerder Caroline van Overbeeke weten.

'Wat betreft de gang van zaken bij sollicitaties, benadrukt de Universiteit Leiden dat de *handreiking selectieadviescommissies* met betrekking tot sollicitaties inmiddels is aangepast en uitdrukkelijker bij de medewerkers onder de aandacht wordt gebracht.' Ook de universiteit denkt nog na over een hoger beroep.

'Geen kamer? Kom niet!'

De universiteit adviseert internationale studenten, die voor hun vertrek nog geen kamer hebben gevonden, om niet naar Leiden te komen.

'Finding accommodation in Leiden or The Hague can be difficult. If you haven't found a place to live before leaving home, we strongly advise you not to come to Leiden University. Consider deferring your studies to allow yourself more time to find a place to stay', schrijft de universiteit op de website.

Daarop staan al langer waarschuwingen dat het moeilijk is om een kamer te vinden in Leiden en Den Haag, en dat aankomende studenten op tijd moeten beginnen met zoeken, ook als de inschrijving nog niet rond is: 'It's never too soon to start'. Maar het advies om niet naar Leiden te komen, is nieuw.

Het is een van de maatregelen die is

voortgekomen uit een *taskforce*, bestaande uit de gemeente, DUWO en de universiteit, die zich bezighoudt met studentenhuizing. Wet-houder Fleur Spijker lichtte vorige week tijdens een vergadering met de gemeenteraad verdere maatregelen toe.

Internationale studenten krijgen bovendien reistijdvoorrang, vertelde Spijker. 'Er geldt een voorrangregel voor internationale studenten bij reguliere kamers van DUWO. Het gaat om 65 kamers, verspreid door de stad. Diezelfde maatregel geldt ook voor studenten die meer dan twee uur reistijd hebben.'

Verder zet de gemeente in op meer woningen. Op de Leidse Schans komen 467 kamers, waarvan 50 gemeubileerd. In het Hoflandhuis, in Voorschoten, worden in de zomer 88 kamers opgeleverd, voor zowel Nederlandse als internationale stu-

dent. Later komen daar nog 52 bij.

De communicatie is 'een laatste stapje in een keten maatregelen' tegen de problemen met huisvesting, zegt universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke. 'We doen dit mede op verzoek van studenten zelf. Die vinden het heel belangrijk dat we als universiteit duidelijk aangeven hoe het zit met huisvesting, hoe lastig het is om in deze studentensteden aan betaalbare woonruimte te komen, en hoe belangrijk het is dat je iets hebt gevonden, voordat je naar Leiden of Den Haag komt.'

De universiteit stopt niet met het werven van studenten in het buitenland, zegt Van Overbeeke. 'De boodschap heeft geen consequenties voor de wijze waarop wij studenten werven. Wel geven we vanaf nu dus een duidelijke boodschap af aan *internationals*: dat het zinloos is naar Leiden te komen als je geen kamer hebt.' **AK**

'Er moet gewoon geld bij'

De Commissie-Van Rijn adviseerde de onderwijsminister om meer geld aan bèta-opleidingen te geven, en minder aan andere disciplines. Leids sterrenkundige Frans Snik begon samen met andere bèta-wetenschappers een petitie namens de bèta's: er moet geïnvesteerd worden, maar niet ten koste van hun collega's.

Hoe luidt het advies van Van Rijn ook alweer?

'De commissie is in opdracht van de minister een onderzoek gestart en kwam tot de conclusie dat investeringen in de bèta-wetenschap nodig zijn. Het advies is om een kwart miljard euro te investeren binnen twee jaar, waarvan een groot deel bij andere wetenschappers wordt weggehaald. Dat is veel te snel, volgens mij is dat een heel slecht plan. En al helemaal omdat collega-wetenschappers erop achteruit gaan.'

En daarom schreef u de petitie?

'Allereerst is het goed om te benadrukken dat ik de petitie niet in mijn eentje begonnen ben. Tijdens een vergadering van De Jonge Akademie, waarvan ik lid ben, kwam het advies ter sprake. Vanuit allerlei organisaties was er al op gereageerd, veelal negatief, maar vanuit de bèta's nog niet. Dat kan natuurlijk niet, vonden we.'

'De petitie is een soort solidariteitsverklaring. We willen hiermee duidelijk zeggen: het is heel goed dat er investeringen gedaan worden, maar dat mag absoluut niet ten koste gaan van andere wetenschappen.'

Waarom eigenlijk niet?

'Een zodanig heftige herverdeling van het geld is principieel onjuist. Je moet wetenschappers niet tegen elkaar uitspelen, dat is niet bevorderlijk voor het werk dat we doen. Daarbij hebben we andere wetenschappers hard nodig.'

'Een energietransitie die alleen door bèta's wordt gedaan bijvoorbeeld: dat wordt een enorme ramp. Sociale - en geesteswetenschappers helpen begrijpen hoe de samenleving daar tegenaan kijkt, hoe het politieke spel werkt, enzovoort.'

Hoe staat het met het aantal ondertekeningen?

'We proberen nu zoveel mogelijk collega's zover te krijgen om te tekenen. Dat gaat best aardig: we hebben inmiddels bijna tweehonderd namen onder de petitie.'

'We hadden wel meteen besloten dat het geen gigantische petitie moest worden die we door al onze studenten lieten ondertekenen. Het moet vooral laten zien dat ons standpunt breed gedragen wordt, door alle universiteiten en allerlei prominenten.'

En nu?

'De minister had het advies van Van Rijn meteen omarmd. Volgende week gaat het langs de Tweede Kamer. We hopen dat we de minister hiermee kunnen laten zien dat ook wij er absoluut niet achter staan. De hele Nederlandse wetenschap staat onder druk. Het geld moet niet herverdeeld worden, er moet gewoon geld bij.' **SW**

Hortus krijgt vijf miljoen

De Hortus Botanicus heeft een gift van vijf miljoen euro ontvangen uit de erfenis van weldoener Carla van Steijn. Het geld zal onder meer gebruikt worden voor verbetering van faciliteiten voor mindervaliden.

'We zijn erg vereerd met zo'n grote gift', zegt John van Ruiten, voorzitter van de Stichting Vrienden van de Leidse Hortus die de vijf miljoen heeft ontvangen. De jaaromzet van de Hortus is namelijk 1,7 miljoen.

Carla van Steijn (1925-2018) groeide op in Den Haag, op latere leeftijd woonde ze tien jaar in Leiden. Ze was tijdens haar leven nauw betrokken bij zowel de Hortus Botanicus als De Lakenhal en doneerde meermaals anoniem giften aan beide instanties.

'In de nalatenschap van Van Steijn is duidelijk aangegeven: "Wilt u ervoor zorgen dat de Hortus goed

toegankelijk wordt voor mindervaliden, zodat zij ook van de tuin en de informatie kunnen genieten"', aldus Van Ruiten.

Waarvoor het geld verder precies gebruikt zal worden, wordt besloten in overleg met het Hortus-bestuur. Van Ruiten: 'In ieder geval zullen het activiteiten zijn die interessant zijn voor het grote publiek. Denk hierbij aan informatievoorziening, activiteiten en educatieprogramma's die niet gericht zijn op de universiteit.'

Het geld is ondergebracht in het nieuw opgerichte Carla van Steijnfonds. Tijdens de komende maanden zal een langetermijnplan worden opgesteld voor activiteiten.

In maart van dit jaar ontving museum De Lakenhal ook een schenking van vijf miljoen uit het legaat van Van Steijn. De nieuwbouw van het museum draagt haar naam: het Van Steijn-gebouw. **EVDS**

Eindhoven wil alleen vrouwen

De Technische Universiteit Eindhoven stelt het komende anderhalf jaar haar vacatures voor vaste wetenschappelijke staf alleen nog open voor vrouwen.

De aangenomen vrouwen krijgen bovendien een ton aan onderzoeksgeld mee, en een mentorprogram-

ma. Als er binnen een half jaar niet één geschikte vrouwelijke kandidaat komt opdagen, wordt de vacature opnieuw opengesteld, maar dan zonder de bonussen. Al met al wil de TUE dat minimaal de helft van alle nieuw aan te stellen universitaire docenten vrouw is. Het minimumpercentage voor universitaire hoofd-

docenten en hoogleraren is 35 procent. Voor 'exceptionele' mannelijke kandidaten geldt een uitzonderingsregeling, maar het is nog onduidelijk hoe exceptioneel ze daarvoor precies moeten zijn.

De universiteit verwacht het komende jaar zo'n 150 posities te vervullen. **BB**

Academische Agenda

Prof.dr. L.R. Waltman zal op vrijdag 21 juni een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Sociale Wetenschappen, met als leeropdracht Kwantitatief Wetenschapsonderzoek. De titel van de oratie is 'Kwantitatieve geleiderheid voor verantwoord onderzoeksbeleid'.

Prof.dr. B. Güroglu zal op vrijdag 28 juni een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Sociale Wetenschappen, met als leeropdracht Neurowetenschap van Sociale Relaties.

Prof.dr. E.R.A. de Bruijn zal op vrijdag 28 juni een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Sociale Wetenschappen, met als leeropdracht Neurocognitieve Klinische Psychologie.

Dhr. L. Morelli hoopt op dinsdag 25 juni om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Travelling patterns on Discrete Media'. Promotor is prof. dr. A. Doelman.

Mw. M.J.L. Kracht hoopt op dinsdag 25 juni om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Unravelling beta cell destruction in type 1 diabetes'. Promotoren zijn prof.dr. R.C. Hoeben en prof.dr. B.O. Roep.

Mw. E. Crisafi hoopt op dinsdag 25 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'In vitro investigation of the photoprotection mechanism of Light Harvesting Complex II'. Promotor is prof.dr. H.J.M. de Groot.

Dhr. G. Chen hoopt op dinsdag 25 juni om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Control of Western flower thrips through jasmonate-triggered plant immunity'. Promotor is prof.dr. P.G.L. Klinkhamer.

Dhr. Z. You hoopt op dinsdag 25 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Growth-induced self-organization in bacterial colonies'. Promotor is prof.dr. H. Schiessel.

Mw. L.B. Louwerse hoopt op woensdag 26 juni om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'The EU's Conceptualisation of the Rule of Law in its External Relations: Case Studies on Development Cooperation and Enlargement'. Promotoren zijn prof.mr. C.A.P. Hillion en prof. dr. R.C. Tobler.

Mw. S. van Luenen hoopt op woensdag 26 juni om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Living positive with HIV: EHealth for people with HIV and depressive symptoms'. Promotor is prof. dr. P. Spinhoven.

Dhr. A. Saxena hoopt op woensdag 26 juni om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Radio galaxies near the epoch of reionisation'. Promotor is prof. dr. H.J.A. Rottgering.

Dhr. N.D. Hoang hoopt op woensdag 26 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Cosmic particle acceleration by shocks and turbulence in merging galaxy clusters'. Promotor is prof. dr. H.J.A. Rottgering.

Dhr. A. Chaudhuri hoopt op woensdag 26 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'From Camp to Port: Mughal Warfare and the Economy of Coromandel, 1682-1710'. Promotor is prof. dr. J. Gommans.

Dhr. T. van der Linden hoopt op woensdag 26 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Aanvullend Verrijktingsrecht'. Promotor is prof. mr. Jac. Hijma.

Dhr. V. Prislan hoopt op donderdag 27 juni om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de

Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Domestic Courts in Investor-State Arbitration: Partners, Suspects, Competitors'. Promotor is prof. dr. N.J. Schrijver.

Mw. M.M.S. Wessels hoopt op donderdag 27 juni om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Enhanced monitoring and screening in pediatric coeliac disease'. Promotor is prof. dr. E.H.H.M. Rings.

Dhr. B.W. Bussey hoopt op donderdag 27 juni om 12.30 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'The Legal Revolution Against the Accommodation of Religion: The Secular Age v. The Secular Age'. Promotor is prof. dr. P.B. Cliteur.

Dhr. R. Bastiaansen hoopt op donderdag 27 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Lines in the sand: behaviour of self-organised vegetation patterns in dryland ecosystems'. Promotoren zijn prof. dr. A. Doelman en prof. dr. ir. M.G. Rietkerk.

Mw. T.H.K. Vu hoopt op donderdag 27 juni om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Ocular inflammation in age-related eye diseases'. Promotoren zijn prof. dr. M.J. Jager en prof. dr. G.P.M. Luyten.

Dhr. L.A.A. Janssens hoopt op donderdag 27 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'From wolf to dog'. Promotor is prof. dr. T van Kolfshoten.

Dhr. D.G. Bogarin Chaves hoopt op dinsdag 2 juli om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Evolutionary diversification and historical biogeography of Orchidaceae in Central America with emphasis on Costa Rica and Panama'. Promotor is prof. dr. E.F. Smets.

Mw. J.M. van de Vis hoopt op dinsdag 2 juli om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Higgs dynamics in the early universe'. Promotor is prof. dr. J.W. van Holten.

Dhr. X. Bacalla hoopt op dinsdag 2 juli om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Electronic spectroscopy of molecules of astrophysical interest'. Promotoren zijn prof. dr. H. Linnartz en prof. dr. W. Ubachs (VU A'dam).

Dhr. C. Yin hoopt op woensdag 3 juli om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Conductance and gating effects at sputtered oxide interfaces'. Promotor is prof. dr. J. Aarts.

Dhr. V. Horn hoopt op woensdag 3 juli om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'How Electrostatic Interactions Drive Nucleosome Binding of RNF168 & PSIP1'. Promotor is prof. dr. M. Ubbink.

Dhr. H. Guldás hoopt op woensdag 3 juli om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Exploration on and of Networks'. Promotoren zijn prof. dr. F. den Hollander en prof. dr. R. van der Hofstad (TU Eindhoven).

Mw. F.B.J.A. Corvers hoopt op woensdag 3 juli om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Governance and Global Affairs. De titel van het proefschrift is 'Designing 'context-specific' regional innovation policy. A study on the role of regional government in six European regions'. Promotoren zijn prof. dr. T.A.J. Toonen en prof. dr. P. Nijkamp (VU A'dam).

Dhr. M.M.D. Kampert hoopt op woensdag 3 juli om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Improved Strategies for Distance Based Clustering of Objects on Subsets of Attributes in High-Dimensional Data'. Promotor is prof. dr. J.J. Meulman.

Achtergrond

Adembenemend

Maar Mount Everest is ook een drukke dierenruin

In de lange rij klimmers op de Mount Everest, waarvan de foto's viral gingen, bevond zich ook LUMC-promovendus Mona Shahab. Het was een mentale worsteling, zegt ze. 'Ik begon me af te vragen of het wel ethisch verantwoord was.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Toen Mona Shahab (38) de top van de Mount Everest bereikte, had ze in eerste instantie niet door dat ze het had gehaald. Ze zag tientallen mensen, en nog meer vlaggen. Fysiek voelde ze zich zo goed dat ze zich niet kon voorstellen dat ze er al was. Ze had geen hoofdpijn, voelde geen vermoeidheid, en was niet misselijk. Pas toen een van haar sherpa's haar een *high five* gaf, drong het tot haar door.

De promovendus klinische psychologie maakte een foto met het vlaggetje van de Universiteit Leiden, met op de achtergrond het uitzicht op de Himalaya. Maar eigenlijk was het niet te doen om een foto te maken zonder andere mensen op de achtergrond. Een andere foto, waarop ze omringd met in dikke parka's gehulde mensen het LUMC-logo omhoog houdt, geeft haar beschrijving van de hoogste top ter wereld daarom beter weer: 'Een dierenruin.'

'Voor mijn gids was het de tiende keer dat hij Everest beklom', vertelt ze aan de telefoon, als ze drie weken na de beklimming weer in Nederland is.

'Hij zei dat hij het nog nooit zo had gezien.' Toen Shahab wilde wachten op haar teamgenoten die ze onderweg had ingehaald, werd

de gids ongeduldig. 'Hij zei: "Je begrijpt het niet. We moeten naar beneden." Hij werd op een gegeven moment zo boos dat hij alvast naar beneden ging - ik had mijn sherpa's, natuurlijk. Toen ik na twintig minuten ook aan mijn afdaling begon, zag ik de rest van mijn team naar boven komen, en konden we nog snel een foto maken.'

Fysiek voelde Shahab zich heel goed tijdens de *summit push* - de laatste fase van de klim, vanaf het laatste kamp op acht kilometer hoogte tot de top - op 8848 meter. De dag ervoor was heel slecht gegaan, vertelt ze. Ze kreeg een paniekaanval op een ijsmuur, waardoor ze haar ritme kwijtraakte en als laatste van haar team in het kamp aankwam. 'Ze zeggen dat die tocht, van kamp drie naar kamp vier, een test is voor hoe het naar de top gaat. Ik stortte in. Ik kon het niet geloven. Maar ik dacht ook: morgen is er weer een dag.'

Die dag was compleet tegenovergesteld, zegt ze. Het weer was 'fenomenaal'. Ze had zelfs haar donsjas kunnen uittrekken omdat ze het te warm had. 'Ik vloog. Ik voelde me zo sterk. Ik genoot van het uitzicht. Mijn gids zei: doe je ogen dicht, en bedenk dat je nu hoger bent dan welke andere berg ook. Het was adembenemend. Zo mooi.'

Maar mentaal worstelde ze. Op weg naar de top moest ze over het dode lichaam van een klimmer stappen. Het was het derde lichaam dat ze onderweg was tegengekomen. 'De gezichten zijn altijd bedekt. Op de terugweg, toen ik opnieuw over haar heen stapte, zag ik aan haar haren dat het een vrouwelijke klimmer was.'

'Je ziet mensen die naar beneden gedragen worden, in vrese-

lijke toestand. Ik zag een Chinese man, die later ook is overleden. Hij sprak wartaal, en je kon zien dat hij hersenoedeem had. Dat was choquerend.'

'De eerste ontmoeting die me echt dwarszat, en waardoor ik me begon af te vragen of wat ik deed wel ethisch verantwoord was, was op 8300 meter hoogte. Daar heb je de *balcony*, waar ze je zuurstof voor het eerst vervangen. Daar zat een Indiase vrouw op een rots. Ze keek me niet aan, maar keek echt door me heen. Ze was er, maar tegelijkertijd ook niet.'

'Ik vroeg of ze in orde was, en ze haalde haar schouders op. Ik vroeg waar haar team was, en ze wees naar boven. Het zat me niet lekker, maar we moesten door: het was koud, en het zou gaan waaien. Mijn sherpa zei dat iemand van haar team zou komen. Tijdens de afdaling kwam ik erachter dat ze was overleden, door onderkoeling en pure uitputting. Dus je begrijpt dat het moeilijk is om je op de *glory* te richten, als dit de dingen zijn die je tegenkomt.'

Toen de uit Saudi-Arabië afkomstige Shahab in 2018 door een documentairemaker benaderd werd om samen met een team Arabische vrouwen de klim te maken, zei ze in eerste instantie nee.

'Everest had ik nooit zo op mijn radar', geeft ze toe. 'Ik vond het een commerciële berg.' Maar het idee achter de documentaire vond ze sympathiek, en ze hoopte geld op te halen voor goede doelen, dus stemde ze toch in.

Het was waarschijnlijk het drukste klimseizoen ooit. En het meest zichtbare: foto's van rijen klimmers voor de top gingen viral. Met zoveel mensen op de berg, waarvan een aantal waarschijnlijk niet fit genoeg is om de tocht te halen, ontstaan er opstoppingen waardoor mensen niet door kunnen klimmen, elkaar in de weg lopen en te veel zuurstof gebruiken.

'Die *bottlenecks* hebben ook effect op de ervaren klimmers', zegt Shahab. Elf klimmers kwamen om het leven. Eén van de slachtoffers was een gids, met wie Shahab als voorbereiding in de winter 22 dagen in de bergen verbleef ter voorbereiding op Everest. 'Hij viel om tijdens de afdaling. Dat was moeilijk om te horen.'

'Veel mensen die ik zag, hadden daar niet moeten zijn. Ik zag een man, a *big, big guy*, die heel langzaam ging. Toen we hem inhaalden, hoorde ik zijn sherpa zeggen: je gebruikt te veel zuurstof, we moeten terug. De man zei: oké. Maar veel mensen luisteren op zo'n moment niet. Zij denken: ik heb betaald, ik ben er nu, dus ik wil naar de top.'

'Echt, die sherpa's hebben zoveel verantwoordelijkheid. Ongelofelijk. Ze zijn de onbezongen helden, die nooit genoeg eer krijgen. Als zij er niet waren, zou driekwart van ons niet de top kunnen halen - of haar voorhoofd kussen, zoals we zeggen.'

Bij terugkomst vroeg iedereen naar foto's en mooie verhalen, maar Shahab is het nog steeds aan het verwerken, zegt ze.

'Everyone was on a *high*. Maar ik voelde me niet zo. Het was een mooie reis, maar wat je allemaal ziet, de verongelukten en de mensen die je ziet lijden, geeft je een hoop bagage. Om eerlijk te zijn: ik heb Everest onderschat. Het is zeker geen *walk in the park*.'

"Bijzonder geslaagd"

HP/De Tijd

"Van Tol heeft lef en een vloeiende schrijfstijl"

(***) Gooi- en Eemlander

"Het woord 'meesterlijk' past hier"

(****) NRC Handelsblad

Zomer 1650. Het waargebeurde verhaal over de staatsgreep van de jonge stadhouder Willem II, de val van de corrupte griffier Cornelis Musch en de snelle opkomst van de briljante jurist Johan de Witt.

Musch - deel I Johan de Witt trilogie
Jean-Marc van Tol | Uitgeverij Catullus
512 pagina's | € 24,95 | ISBN 9789492409348

Ook gebonden verkrijgbaar (€ 29,95) en als E-book

GOED
ZOMER-
BOEK!

Het Brein Wil Suiker

Zoetstoffen foppen alleen de tong, niet de hersenen

Suiker zorgt er als het ware voor dat je hersenen zich kunnen ontspannen. Maar bij zowel heel dikke als heel dunne mensen lijkt er meer aan de hand te zijn.

DOOR BART BRAUN Biologen noemen mensen 'alleseters', ook al kunnen ze slechts een minuscule fractie van alle dingen in het universum echt eten. Je brein eet zelfs nog veel minder alles dan je lijf. Als brandstof wil het maar één ding, en als je dat niet direct via je voedsel binnen krijgt, dan wordt het lichaam gedwongen het maar zelf in elkaar te flansen: suiker. Glucose, om precies te zijn, een van de eenvoudigste vormen van suiker die er maar bestaan.

'Als je iets zoets eet, beginnen je hersenen al te reageren zodra je het proeft', vertelt medisch biologe Annemarijke van Opstal. Ze promoveerde onlangs bij het Leids Universitair Medisch Centrum op MRI-onderzoek naar de effecten van suiker op het brein.

'Wij gaven onze proefpersonen een drankje met pure, opgeloste glucose. Als dat eenmaal is opgenomen in het bloed en bij de hersenen aankomt, zie je in een heleboel gebieden een reactie. Zowel de hoeveelheid zuurstof die de hersencellen gebruiken als de connectiviteit – de mate waarin ze signalen aan elkaar geven – neemt af. Het lijkt alsof je brein in rust gaat', vat Van Opstal het samen.

En dat biedt kansen, want ondanks alle goede voornemens en

diëten wordt de mensheid steeds dikker. Zou je de hersenen misschien om de tuin kunnen leiden met een fopstof, die op suiker lijkt maar waar je niet dik van wordt? Dat blijkt zo eenvoudig nog niet (zie kader).

Van Opstal keek niet alleen naar de hersenen als geheel, maar zoomde ook in op twee specifieke hersengedeeltes. De hypothalamus speelt een belangrijke rol als huismeester voor allerlei dingen waar uzelf te dom voor bent: hormoonhuishouding, aansturing van spieren zoals het hart en de maagspieren, en energiehouding. 'Het is een soort thermostat', aldus Van Opstal. Ook die wordt minder actief als je glucose krijgt. Die reactie is uitgesprokerd als je de proefpersonen eerst via een neusspray insuline geeft, een hormoon dat je glucoseconcentraties in het bloed regelt. Dat biedt hoop, want bij mensen met type 2 diabetes reageren de hersenen minder goed op glucose dan bij gezonde mensen. Mogelijk valt met zo'n snuifje de verstoorde energiehouding van die patiënten te repareren; dat is een van de dingen die Van Opstal nu als postdoc aan het onderzoeken is.

Voor haar promotie-onderzoek richtte ze zich ook op een groep mensen bij wie het probleem juist de andere kant op schiet: anorexiapatiënten. 'Bij hen is van alles

mis op dit vlak: de energiebalans is verstoord, en de hypothalamus is slecht in hormoonregulatie. We verwachtten dan ook dat we een heel andere reactie zouden zien dan bij gezonde proefpersonen. Of misschien was die reactie zelfs altijd al slechter, en kan je een deel van de aanleg voor anorexia daaruit verklaren. We wisten dat bij suikerpatiënten de energiehouding niet goed werkt, dus wellicht was hier het omgekeerde aan de hand.'

Alleen, als je dat wilt onderzoeken, moet je dus anorexia-patiënten een drankje van pure suiker laten drinken. 'Dit waren mensen bij wie de behandeling van hun eetstoornis net was begonnen, dus hier moest

echt over onderhandeld worden. De deal was dat ze hun ontbijt dan mochten overslaan; daar zaten ongeveer evenveel calorieën in als in het drankje.'

De uitslag: 'Hun hypothalamus reageerde helemaal niet anders: de afname in activiteit was precies hetzelfde als bij de gezonde controlegroep. Je ziet wel dat er bij een gedeelte van de hersenschors

minder grijze massa aanwezig is. Dit is het gedeelte van de hersenen waarmee de uitvoerende beslissingen genomen worden. Hun basale energiereactie wordt als het ware cognitief overruled. Oké, maar neemt dat verschijnsel ook af als de patiënten eenmaal behandeld zijn voor hun anorexia? 'Dat wil ik dolgraag nog een keer onderzoeken, maar dat is voorlopig toekomstmuziek. Eerst wil ik me richten op de mensen met obesitas.'

Can't Beat The Real Thing

Maar eigenlijk moet je gewoon water drinken

Kan je beter echte frisdrank drinken, of toch light?

Voedingsexperts zijn het er vrijwel allemaal over eens: de wereldwijde uitbraak van dikheid heeft allerlei verschillende oorzaken, maar als je er eentje aan moest wijzen als het Grote Kwaad, dan zou het frisdrank zijn. Als je eet, registreert je lichaam dat als voedsel, en raak je verzadigd, maar omdat er in het eetpatroon van de dieren en oermensen waar je van afstamt vrijwel geen vloeistoffen voorkwamen die je calorieën opleveren, tellen die als het ware niet mee in de eetbeleving. Na zeven suikerklontjes hoeft je geen achtste meer, maar een glas cola met evenveel

suiker klok je achteloos weg, en je eet er vervolgens geen hap minder om.

Dit inzicht is niet bepaald nieuw, en daarom begonnen frisdrankproducenten al in de jaren tachtig met het maken van *light*- en *diet*-versies van hun merken. Sindsdien is het aantal dikkerds op de wereld alleen maar sneller gestegen. Het gaat te ver om te suggereren dat het één een direct gevolg is van het ander, maar toch: je zou het tegenovergestelde verwacht hebben.

'Als je mensen in een laboratorium, in een gecontroleerd experiment, echte frisdrank of light geeft, krijgt de eerste groep meer calorieën binnen en wordt die dus dikker', legt Van Opstal uit. 'Maar bij onderzoek naar mensen

'in de vrije natuur' duiken steeds weer studies op die suggereren dat de light-groep juist meer energie binnen krijgt.' Daar zijn verschillende verklaringen voor, die waarschijnlijk elk deels waar zijn. Je lichaam, lekker gemaakt met de smaak van suiker, zou in de suiker-verbodingsmodus gaan en vervolgens met een tekort komen te zitten dat je aan moet vullen. Als beloning voor hun goede gedrag op frisdrankgebied zouden de light-drinkers zichzelf weer andere uitspattingen veroorloven.

En dan is er het hersenonderzoek, zoals dat van Van Opstal zelf. Hersenen in het algemeen en energiehouding in de hypothalamus in het bijzonder worden minder actief als ze suiker

krijgen. Ook het beloningscentrum in het zogeheten ventrale tegmentum reageert. Geef je in plaats daarvan de zoetstoffen sucralose of allulose, dan reageert wél het hersengebiedje dat je smaak waarneemt (de insula), maar niet de hypothalamus en het ventrale tegmentum. En die insula gaat niet over energiehouding. Je fopt je tong dus wel met namaaksuiker, maar niet de stukjes van je brein die ervoor moeten zorgen dat je vervolgens minder eet. 'Je brein kan er niks mee', vat Van Opstal het samen: 'Je probeert jezelf te foppen, en dat lijkt niet te lukken.'

Betekent dat nu dat je beter echte cola kan drinken? 'Ik bestel dat, in elk geval', zegt de medisch biologe, alhoe-

wel ze zich haast om te zeggen dat ze geen echte voedingsadviezen wil geven. Het advies dat je krijgt, hangt af van wie je het vraagt. De hersenonderzoeker zegt echt, de obesitasonderzoeker en de tandarts zullen light adviseren.

In Nederland heeft het Voedingscentrum de ondankbare taak om al die meningen samen te vegen en er vervolgens iets verstandigs over te zeggen. 'Als je op je gewicht wil letten, kun je light-frisdrank drinken', zeggen ze zuinigjes op hun website. Maar liever niet: ook light-soda staat niet in hun Schijf van Vijf. Of, zoals Van Opstal het ook zegt: 'Eigenlijk moet je gewoon water drinken.'

Verenigingsparade, 1975. Foto: Loek Zuyderduin

Hutspotmaaltijd, 1975. Foto: Loek Zuyderduin

Folkfestival Van der Werfspark, 1980. Foto: Academisch Historisch Museum

Watersportgala, 1995. Foto: Academisch Historisch Museum

Muziek, zon en ook nog

De rijke geschiedenis van vijftig jaar El Cid-week

De El Cid-week markeerde voor tienduizenden studenten het startpunt van een enerverende studie- en studententijd. Dit jaar bestaat de Leidse introductieweek vijftig jaar. Wat veranderde er in die tijd? 'Niet iedereen zit op drank te wachten.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Het is juli 1996 als Anita de Bruijn haar ouderlijk huis in Brabant veruult voor een studentenwoning vlak bij de Hooglandse Kerk, om in Leiden notarieel recht te studeren. 'Ik vond het belangrijk om alvast een kamer te hebben voorafgaand aan de El Cid-week', memoreert De Bruijn. Een maand later is het zover: de Beestenmarkt stroomt, net als ieder jaar medio augustus, vol met eerstejaars studenten die aan het begin staan van hun studententijd. 'Ik vond het allemaal hartstikke spannend: ik kende helemaal niemand, ik kende de stad niet en wist dat er heel veel op me af zou gaan komen.' Dat de week zo'n lange traditie zou gaan kennen, durfde Leo Kooy (70), de El Cid-voorzitter van de eerste editie in 1970, destijds niet te bevroeden. 'Ik had toen niet gedacht dat het vijftig jaar later nog steeds zou bestaan', zegt hij. 'Het geeft enige trots dat ik daar met mijn com-

missiegenoten mee begonnen ben, het vervolgens is aangeslagen en is verbeterd.'

Voor die tijd was er nog niets wat met de El Cid is te vergelijken, weet Kooy. 'Het waren puur de verenigingen waar studenten zich bij konden aansluiten. Maar die kregen in de jaren zestig minder belangstelling. De universiteit vond dat een zorg, want studenten zouden dan niet meer worden opgevangen en wegwijs worden gemaakt in Leiden.' Bovendien was het zonder een algemene introductieweek moeilijk een beeld te vormen van het reilen en zeilen binnen een vereniging. 'Voor veel studenten was het een sprong in het diepe. Je kon bij inschrijving alleen wat inlichtingen vragen, of je kende iemand die je verhalen over het lidmaatschap kon vertellen.'

Dat veranderde met de komst van de El Cid: oorspronkelijk de afkorting van Eerste Leidse Commissie introductiedagen (een jaar later veranderde 'Eerste' in 'Enige'). De aanzet hiervoor kwam van de universiteit, in navolging van de KEI-week in Groningen die in 1969 van start was gegaan. 'Maar wij waren wel zo eigenwijs dat we daar niet bij gingen afkijken', vertelt Kooy. 'We waren pioniers die het wiel zelf uitvonden.' De zeskoppige commissie, samengesteld vanuit een aantal grote studentenverenigingen, kreeg ondersteuning van een universi-

teitsmedewerker van het Bureau Inlichting en Inschrijving. 'Via hem kregen we bijvoorbeeld toegang tot de faciliteiten van de universiteit', zegt Kooy.

De commissie kreeg een werkkamer aan het Stationsplein. 'Om de week een succes te laten zijn, hadden we medewerking nodig van de grote verenigingen', zegt Kooy. 'In eerste instantie vreesden zij voor veel concurrentie als de studenten een week lang facultatief overal konden rondkijken. Maar niemand wilde achterblijven bij de andere verenigingen, dus het was vrij makkelijk ze mee te krijgen.' Met het begin van de El Cid verdween dus ook een beetje de zweem van mysterie rond studentenverenigingen, want de studenten konden nu een veel beter beeld vormen van wat er daar gebeurde.

Met de feestjes zou het in 1970 dus wel goedkomen, maar er moest ook nog een heel dagprogramma worden opgezet. 'We vroegen ons af wat de nieuwe studenten van zo'n week verwachtten. Daarom nodigden we een klankbordgroep uit, bestaande uit zesdeklassers uit de omgeving, aan wie we vroegen wat ze wilden.' Daarop ontwikkelde de commissie een programma dat in grote lijnen de basis vormde voor de El Cid zoals die er nog uit ziet: met onder meer een faculteitenblok, een sportmiddag en cultuur.

Kooy schat dat ruim duizend studenten deelnamen aan de El Cid van 1970. Drie jaar later hadden zich al 1500 deelnemers aangemeld, blijkt uit een bericht in de *Leidse Courant* van zomer 1973. Dat aantal liep in 1978 op tot 1700 deelnemers, volgens een bericht in diezelfde krant op 19 augustus van dat jaar.

Aan de El Cid-week van 1986 namen ongeveer 2300 studenten deel, herinnert Gerbrand van den Ban (55) zich, die destijds penningmeester van de commissie was. De organisatie was toen al iets verder geprofessionaliseerd, weet hij: 'Tijdens de week werden we ondersteund door een stuk of vijftien zogenaamde Superhulpkrachten.' Ook was er een mentorweekend in Arnhem, waar de mentoren werden voorbereid op het begeleiden van een groep studenten. Nieuw in 1986 was dat de deelnemers niet meer uitsluitend aten in de mensa's van de studentenverenigingen, maar ook in lokale restaurants. 'We hadden een stuk meer deelnemers dan het jaar ervoor, dus die konden niet meer allemaal bij de verenigingen terecht.'

Een jaar eerder, in '85, werd de El Cid voor het eerst afgesloten met een feest dat niet op de studentenverenigingen plaatsvond. 'Dat was nog wel een *clash*', weet Van den Ban van zijn voorgangers, want de verenigingen zagen liever dat de studenten nog een avondje bij hen op bezoek kwamen.

Toch wilde de commissie van Van den Ban de nog jonge traditie voortzetten (die anno 2019 nog steeds bestaat): 'Lang niet alle deelnemers werden lid van een vereniging. Ook hen wilden we de mogelijkheid geven de week feestelijk af te sluiten.' Dat gebeurde in de Pieterskerk, waar de toen populaire Nederlandse popband Nits kwam spelen, mét lasershow en rookmachine. 'Dat was toen heel bijzonder. De exploitant was daar alleen wat minder blij mee, omdat het rookkanon op olie draaide en de oliedampen op de stenen van de kerk terecht kwamen.'

De kosten voor het slotfeest betaalde Van den Ban contant. 'Het weekend voor de El Cid was ik naar de bank gegaan om een hoop geld op te nemen. Dat geld stopte ik in een kluis van de universiteit. Elke dag haalde ik er een paar honderd gulden uit, waar ik de rest van de dag mee over straat liep om bijvoorbeeld de bandjes mee te betalen.'

Overigens moest de El Cid-commissie 1986 het wiel voor een deel opnieuw uitvinden, doordat een hoop draaiboeken verloren zijn gegaan op het commissieweekend. 'In februari 1986 gingen we met elkaar naar het Gelderse Garderen. We hadden een busje gehuurd, maar op de terugweg, ter hoogte van Amersfoort, ontstond brand in de motor. Voor op het weekend hadden we logboeken en archieven meegenomen, maar het

Hortuslunch, 2015. Foto Finn Kortman

Leids Eerstejaars Festival, 2018. Foto Gracia Nolten

wat te drinken

busje is helemaal uitgebrand. Daarmee zijn ook een hele hoop ordners verloren gegaan.

Halverwege de jaren negentig kon zoiets al niet meer gebeuren, want toen werd veel werk van de El Cid gedigitaliseerd. 'In 1994 had de commissie nog maar één computer tot zijn beschikking, in 1995 hadden we er zes of zeven', weet Lukas Brandts (47), die in 1995 penningmeester was. 'Tot die tijd werden posters, boekjes en ander drukwerk nog met de hand gemaakt en met plakband aan elkaar geplakt, maar vanaf mijn jaar maakten we digitale bestanden. Dat zag er allemaal wat mooier en professioneler uit.'

Professioneel of niet, ook toen bleef veel werk mensenwerk. En ook toen kon een evenement dus iets anders lopen dan gepland. 'Het lijkt voor de deelnemers alsof er nooit iets misgaat, maar dat is natuurlijk niet zo. Achteraf levert dat trouwens wel de mooiste verhalen op.'

Zo herinnert Brandts zich het Watersportgala van 1995. 'We hadden een opblaaszwembad met een evenwichtsbalk waar studenten elkaar vanaf moesten slaan. Maar doordat er iets misging met de toevoer van lucht, liep het bad leeg. Toen stroomde dertigduizend liter water weg. We hadden ook voor 1500 gulden drie mobiele telefoons gehuurd om contact te onderhouden met het crisisteam, maar die zijn ook nat gewor-

den. Maar goed, met muziek, zon en wat te drinken gaat ieder evenement eigenlijk wel goed.'

Ook herinnert hij zich een incident een paar edities later, toen de met krijt aangebrachte bewegwijzering op de Beestenmarkt door de regen werd weggespoeld. 'Op het moment zelf is het even gedoe, maar achteraf is het wel grappig. En de deelnemers krijgen er meestal niet veel van mee.'

Een enkele keer ging het wél serieus fout. Bijvoorbeeld in de El Cid van 2001, toen positiviteitsgoeroe Emile Ratelband een motivatietraining kwam geven en deelnemers over gloeiendhete kolen liet lopen. Zij moesten zich inbeelden dat ze over koel mos liepen, maar dat voorkwam geen verwondingen: negen studenten werden voor de behandeling van blaren naar het ziekenhuis gestuurd. Tegen *Mare* zei een toenmalig commissielid dat Ratelband hen 'nooit op de risico's had gewezen'. De toenmalige universiteitswoordvoerder verdedigde zich door te stellen dat ze het dan 'nooit door hadden laten gaan'.

Terwijl het mentorweekend in de jaren tachtig nog in Arnhem plaatsvond, verschoof dat later naar het Brabantse Sint-Michielsgestel. Anita de Bruijn, die in 1996 zelf El Cid liep en die in 2001 mede-organiseerde, herinnert zich nog dat het 'een gekke boel' was. 'Op zaterdag vertrokken we vroeg met de bus en kregen de

mentoren trainingen. 's Avonds was het feesten. Er gebeurde van alles onderling. In de slaapzalen werd genoeg gegeind en er werd door sommigen over hun nek gegaan.'

Ook Brandts heeft daar goede herinneringen aan. 'De sfeer werd al gezet in het mentortrainingsweekend.' Volgens Brandts was het in zijn commissiejaar, 1995, dat er vanuit bestaande theorie training aan de mentoren werd gegeven. Een psychologiestudent had onderzoek gedaan naar groepsdynamiek in de El Cid. Die uitkomsten zijn gebruikt in de trainingen, zoals hoe je moet omgaan met een deelnemer die buiten de groep dreigt te vallen. Die trainingen werden toen steeds professioneler aangepakt.'

In 2008 werden mentoren niet meer in hun eentje verantwoordelijk voor de groepjes, maar werd het duo-mentorschap ingevoerd. Niet alleen omdat dat leuker is, legt toenmalig secretaris Jasmijn Mioch uit, maar ook uit praktisch oogpunt. 'Vaak willen leden van een groepje verschillende dingen doen, en met twee mentoren geef je de mogelijkheid om te splitsen. Bovendien gaven we meer studenten de kans mentor te zijn.'

Ook was 2008 het jaar dat er een alternatief programma werd bedacht voor de Kroegentocht: 'Niet iedereen zit op drank te wachten. De El Cid is er voor iedereen.' Daarnaast werd

dat jaar voor het eerst het Winter El Cid-feest gehouden om vrijwilligers te werven voor de crew, het El Cid-dagblad (nu mediacrew) en mentoren.

De Bruijn vond de El Cid-opening het meest indrukwekkend. 'Daar zie je die duizenden deelnemers bij elkaar zitten, het resultaat van al je werk.' In die tijd was het ook gebruikelijk dat de commissie zich bij de opening in de Hooglandse Kerk op spectaculaire wijze presenteerde. 'Wij kozen als thema 'Leidse Odyssee'. Op een zelfgemaakte boot kwa-

men we de kerk binnen.'

In 1970 was van zo'n spectaculaire opkomst nog helemaal geen sprake, weet Kooy. 'De meeste deelnemers wisten wel dat er een commissie achter de El Cid zat, maar we waren niet zo zichtbaar als tegenwoordig. We hadden nog geen commissiekleding en we liepen ook nog niet rond met oortjes en portofoons. Security was er trouwens ook nog niet, omdat dat nog niet nodig was, en we beschikten niet over ondersteunende commissies. Tegenwoordig hebben ze een hele crew. Dat is natuurlijk prachtig.'

Hoe gaat het nu?

Anno 2019 is de El Cid groter dan ooit. Voorzitter Emma Klaassen: 'We zijn goed op weg een nieuw deelnemersrecord te behalen. De afgelopen jaren zijn de records steeds verbroken, vorig jaar waren er 3600 deelnemers.'

Het aantal vrijwilligers groeit mee met het aantal deelnemers: dit jaar werken bijna vierhonderd studenten mee aan de El Cid, tegenover 380 vorig jaar. Er is een foodcrew, er zijn slaapwachten, er is een mediacrew en een 'gewone' crew die onder meer helpt bij het op- en afbouwen van evenementen en tapt op het Leids Eerstejaars Festival (LEF). Verder zijn

er zeshonderd mentoren en staan er vijftig op de reservelijst.

'Elk jaar proberen we weer een beetje te vernieuwen', zegt Klaassen. Dit jaar is het LEF bijvoorbeeld verplaatst van de donderdag naar de vrijdag. 'Dat vinden we het hoogtepunt van de week, dus hopelijk zorgt dat ervoor dat de deelnemers wat langer blijven en niet al op vrijdagmiddag naar huis gaan.' Ook probeert de commissie de hogeschoolstudenten er meer bij te betrekken, vertelt Klaassen: 'We hebben dit jaar veel promotie gemaakt om ook hen te bereiken.'

Wetenschapsagenda is mislukt

Het nieuwe, omslachtige en dure NWO-loket doet namelijk niets nieuws

Nu de eerste grote beurzen zijn uitgereikt, is het duidelijk: de Nationale Wetenschapsagenda is gewoon een nieuw loket van subsidieverstrekker NWO geworden, constateert **Bart Braun**. En het is ook nog eens een heel slecht loket.

Het academisch jaar loopt op zijn eind, en het zal alle eerstejaars inmiddels duidelijk zijn dat de universiteit anders werkt dan de middelbare school. Daar waren de docenten er uitsluitend om les te geven, hier is het lesgeven slechts één van de taken die ze hebben. Een groot gedeelte van de universitaire wereld ziet het onderwijs zelfs als een tijdrovende onderbreking van hun échte werk: onderzoek doen. Gelukkig zijn de studenten alweer bijna weg.

Onderzoek doen is duur. Zeker als je het een beetje leuk aan wilt pakken met promovendi en apparatuur of opgravingen of wat jouw precieze tak van wetenschap ook nodig heeft. Als je een wetenschappelijke carrière wilt, is het dus enorm belangrijk om extra onderzoeksgeld, of überhaupt onderzoeksgeld, binnen te halen. De belangrijkste bron daarvoor zijn speciaal voor dit doel in het leven geroepen beurzenverstrekkers, zoals de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO.

Kort door de bocht werkt dat zo: je bedenkt een onderzoeksvoorstel, dat stuur je op naar NWO. Die stuurt het door naar andere wetenschappers die het anoniem beoordelen, en als zij je plan goed vinden, krijg je heel mischien geld. De slagingskans was – tot grote frustratie van de wetenschappers – zo'n vijftien procent of minder, al probeert NWO dat de laatste jaren omhoog te krikken.

In 2014 kwam de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Jet Bussemaker, met een idee: een Nationale Wetenschapsagenda. De verdeling van geld moest

niet alleen door de wetenschappers worden bepaald, maar door iedereen. 'Nederlandse wetenschappers, ondernemers, maatschappelijke organisaties, betrokken burgers en de overheid maken samen de Nationale Wetenschapsagenda (...). Deze verbindende agenda voor onderzoek in Nederland kiest een beperkt aantal thema's op basis van wetenschappelijke sterktes, maatschappelijke uitdagingen en economische kansen. Hierop bundelt het Nederlandse onderzoek zijn krachten om impact te realiseren.'

De 'wetenschapsvisie' waarin de Agenda werd aangekondigd, haastte zich om te zeggen dat er plek zou blijven voor onderzoek dat werd gedreven door de nieuwsgierigheid van onderzoekers zelf. Ondertussen werd er echter wel met geld geschoven naar onderzoek waar de rest van Nederland ook op zou zitten te wachten. Anno 2019 is het bedrag dat de Nederlandse overheid reserveert voor die Wetenschapsagenda opgelopen tot 108 miljoen euro.

Dat geld wordt uitgedeeld door, je verwacht het niet, NWO.

Die 'betrokken burgers' stuurden ruim elfduizend vragen in. Dat kun je veel vinden, of weinig. Je zou ook kunnen vermoeden dat er nogal wat vragen door wetenschappers zelf waren gesteld in de hoop hun eigen onderzoek op de agenda te krijgen ('Is IDH1 een target voor behandeling in gliomen?').

In elk geval had niemand bedacht dat het wel zo fatsoenlijk zou zijn om al die mensen ook antwoord te geven. Een paar onderzoekers en publicisten paktten de handschoenen op, en gaven zo goed en zo kwaad als het ging antwoord op de vragen waar wat mee aan te vangen was. Onbetaald, en zonder dat zij om dat agenda-festijn gevraagd hadden.

Die vragen waren er helemaal niet om te beantwoorden. Die waren er hooguit als basis voor een ambtelijke soep die jarenlang dood mocht koken totdat alles precies hetzelfde zou smaken als we al gewend waren. Of, zoals

ambtenaren dat zelf omschrijven: 'De ruim 11.000 ontvangen aanvragen zijn teruggebracht tot 140 clustervragen, waar 25 routes doorheen zijn getrokken.'

De grote geldbedragen binnen de Nationale Wetenschapsagenda worden nu verdeeld onder de pakkende titel 'Onderzoek op Routes door Consortia', kortweg ORCs. Gaan journalisten de verleiding weerstaan om daar slechte grappen over te maken? Natuurlijk niet.

Een 'consortium' is overigens een samenwerkingsverband met niet-universitaire clubs of bedrijven, en die opzet moet ervoor zorgen dat er buiten de ivoren torens ook iemand op het onderzoek in kwestie zit te wachten.

Vorige week werden de eerste Orc-beurzen uitgedeeld: 54 miljoen euro, plus zeven miljoen van de partners in de consortia. Vier consortia met Leidse onderzoekers zijn in de prijzen gevallen.

Looks like meat's back on the menu, boys!

Van de meer dan driehonderd aanvragen kregen er zeventien een Orc-subsidie: een slagingskans van net iets boven de vijf procent. Geen kwaad woord over de consortia die een beurs kregen: zij hebben het spel keurig volgens de regeltjes gespeeld. Geen kwaad woord ook over NWO, dat gewoon heeft gedaan wat het ministerie wilde.

Maar dat ministerie moet zich eens goed achter de oren krabben. Niemand van die elfduizend vragenstellers heeft namelijk een vraag ingediend vanuit de gedachte: 'Ik hoop dat er een beurs van meer dan een miljoen euro komt voor onderzoek naar het inschatten van het risico op zwangerschapsvergifti-

ging, want daar hebben we nu geen mechanisme voor.'

Zo'n mechanisme hadden we namelijk wel: de technologiestichting STW, inmiddels omgedoopt tot NWO-TTW. Consortia konden en kunnen daar hun onderzoeksvoorstellen-die-hopelijk-ooit-tot-een-toepassing-leiden indienen. Als je überhaupt al meegaat in de onzinnige wensgedachte dat universiteiten toepassingsgericht onderzoek moeten doen, had je die miljoenen gewoon direct moeten overboeken naar STW. Het eindresultaat was precies hetzelfde geweest. Dan hadden we het malle vragencircus, het merkwaardige wetenschapsfestival in de Maassilo eerder dit jaar en stapels papierwerk bespaard.

Wellicht ook dat dan de kans op succes niet zo schandelijk laag was geweest: 95 procent van de wetenschappers schreef nu een voorstel voor Jan Lul. Nu doen wetenschappers dat wel vaker, maar dit keer moesten er ook allemaal bedrijven, goede doelen en onderzoeksinstellingen meeschrijven voor een kans in de NWO-tombola, en ook daarvan deed dus 95 procent het voor niks.

De Nationale Wetenschapsagenda was gewoon een heel omslachtige en dure manier om een nieuw NWO-loket te creëren dat niets nieuws doet.

Er is echter hoop: bij de lancering werd ook aangekondigd dat de NWA elke zeven jaar moet worden geëvalueerd. Het is al bijna 2021. Nog maar heel even en de stekker kan er weer uit.

BART BRAUN is wetenschapsredacteur van *Mare*

Advertentie

Are you creative, curious and motivated?

Are you a bachelor's student looking for an extra challenge? Then this may be the programme for you!

In this flexible and challenging 30 EC honours programme you will:

- Explore connections between different disciplines
- Work on topical issues of societal interest
- Boost your academic skills and attitude

Registration closes August 16.

HumanitiesLab.nl

Universiteit
Leiden

Discover the world at Leiden University

Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Woensdag 26 juni Inlooppconcert, Academiegebouw 13.00 uur. Helbertine Hylkema (viool), Jan Douwes (bariton) en Casper de Jonge (orgel) muziek van Bach, Händel, Vaughan Williams, en Piazzolla. Toegang is vrij. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel>

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende

locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 32 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: *Oefenen voor staats-examen NT2, niveau 2. *Economie, 4havo. **Leiden-Zuid**, 10 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijfendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-5714745. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Japan worstelt met gays

Profiteren seksuele minderheden van de Olympische Spelen?

Homoo Homooda's comeback viel slecht bij het Japanse publiek.

Het homohuwelijk is in Japan nog verboden. Maar door de aankomende Olympische Spelen is de discussie over gelijke rechten voor lhbt'ers losgebarsten.

DOOR VINCENT BONGERS Een verwijfde man met roze wangen en een zwarte waaier in zijn hand krijgt in een comedyshow op een Japanse televisiezender steeds dezelfde vraag: "Je bent homo, toch?"

"Dit tv-typetje "Homoo Homooda" was in de jaren tachtig heel populair en dreef opzichtig de spot met homo's", vertelt de Ja-

panse wetenschapper Kazuyoshi Kawasaka, die gespecialiseerd is in de ontwikkeling van *queer culture* en lhbt-rechten in zijn land. "Na lange afwezigheid dook Homoo Homooda in 2017 weer op in een programma. De comeback viel niet goed, en dan druk ik me mild uit. Kijkers vonden het heel beledigend. Na een stortvloed van klachten moest de omroepbaas publiekelijk zijn excuses maken."

Kawasaka is verbonden aan de Universiteit van Düsseldorf en een van de deelnemers aan de International Convention of Asia Scholars in juli in Leiden.

De afgelopen dertig jaar is de hou-

ding egenover homo's en andere seksuele minderheden in Japan drastisch veranderd, zegt hij. "Een ander goed voorbeeld is de controverse rond de politica Mio Sugita vorig jaar. Zij zit in het parlement voor de conservatieve Liberaal-Democratische Partij van premier Abe. Sugita viel homo's en lesbiennes fel aan. "Ze vond dat homostellen "niet productief zijn" en vroeg zich af of het wel nodig was om "belastinggeld aan hen te besteden". In de Japanse context is dat een heel navrante uitspraak, want het geboortecijfer is er heel laag en de bevolking neemt af. Niet-productief zijn, is dan ook een forse belediging. Niet alleen lhbt-activisten reageerden fel. "Voor het eerst kwam er scherpe kritiek vanuit de mainstream media over die uitspraken. Sugita werd echt hard aangepakt."

Hoewel de acceptatie voor lhbt'ers groeit, hebben ze nog geen gelijke rechten. "Het homohuwelijk is officieel verboden en de DLP, de machtigste politieke partij, vindt dat de rechten van seksuele minderheden niet vallen onder mensenrechten."

Sommige lokale besturen verzetten zich tegen deze conservatieve ideeën en komen op voor de rechten van lhbt'ers door *same-sex partnership* certificaten te verstrekken. Dat gebeurde bijvoorbeeld in 2015 in het Shibuya-district in Tokio. Maar deze lokale besturen hebben maar weinig autoriteit over gelijkheid, daar gaat uiteindelijk de nationale

politiek immers over."

De Olympische Spelen van 2020 zouden weleens een breekijzer kunnen zijn. "De komst van de Spelen naar Tokio heeft de discussie aangewakkerd. Tijdens zo'n mega-evenement ligt een land natuurlijk onder een vergrootglas. Zeker na de Winterspelen van 2014 in Sochi is het Internationaal Olympisch Comité (IOC) veel belang gaan hechten aan de rechten van lhbt'ers. De Russen hadden toen wetgeving ingevoerd tegen "homo-propaganda", dat was natuurlijk een schandvlek op die Spelen. Het IOC werd daar echt door in verlegenheid gebracht en

voegde een clause aan haar regels toe waarin expliciet staat dat discriminatie vanwege gender en geaardheid toch echt niet mag."

De Japanse politiek snapt dat de ongelijkheid van homo's kan leiden tot forse internationale kritiek. "Gelijke rechten voor seksuele minderheden wordt nu door politici gezien als essentieel om van de Spelen een succes te maken." Toch twijfelt Kawasaka aan de intenties van de politici. "Het kan zijn dat Japan heel zorgvuldig het *image* opbouwt van een homovriendelijk land, maar dat de wetgeving niet verandert. Dat zou een schijnvertoning zijn."

Er komen 2500 Azië-experts naar Leiden

'Het International Convention of Asia Scholars is het grootste internationale congres in de wereld op het terrein van Azië-studies', aldus organisator Paul van der Velde van het International Institute of Asian Studies. 'Dit is de elfde editie. Er komen van 16 tot 19 juli 2500 Azië-experts uit 75 landen naar Leiden. De eerste editie in 1998 was overigens ook in Leiden, toen waren er rond de duizend deelnemers.

'Op de convention komen er in 550 panels ruim 2000 wetenschappelijke bijdragen aan bod. Zo brengen we deelnemers uit verschillende landen

en disciplines samen die elkaar normaal niet tegenkomen. We hebben ook "traditionele" panels met specialisten op een bepaald gebied.

'Op het congres is ook ruimte om boeken of proefschriften te presenteren. Voor promovendi is het interessant om over hun thesis te vertellen, er komen namelijk ook uitgeverij. Verder hebben we ook prijzen voor de beste boeken en dissertaties. We begonnen in 2005, de editie in Shanghai, met een prijs voor Engelstalige publicaties. Inmiddels hebben we een competitie voor zes talen. We krijgen steeds meer toegestuurd.'

Advertentie

work & play
het GroenOord.

UB weer eens overvol?

Kom dan gratis studeren bij
"Het GroenOord"!

Op vertoon van je studentenkaart kan je bij ons gratis studeren!
Dus niet meer in een overvolle UB wachten tot er een plek vrijkomt maar goede werkplekken en 20% korting in ons restaurant op ons gehele assortiment!
En dit allemaal op maar 5 minuten lopen van Leiden CS!

Op vijf minuten lopen van station Leiden: het GroenOord. Een flex werk- en speelpark dat uitnodigt maar ook uitdaagt. Waar je groepsgewijs kunt eetvergaderen, focussen, leren en groeien of een timeout kunt ervaren op de skate-ramp. Waar het 'gras groener' is dan op welke werkplek ook. Werkplekken die werkelijk flexibel zijn. Kom het ontdekken bij het GroenOord!

— W E C W —

Werken alsof we niet werken. Spelen, verrast worden, ontmoeten, overleggen, afronden, en succes vieren. Maar ook afzonderen, focussen en afbakken.

Het GroenOord heeft voor ieder wat wils: de multinationals in de dop, de éénpitters, de netwerkers, de flexgangers... voor elk een pasmaat werkplek.

VRIJE VOGELS WERKPLEKKEN
Dit is een pretpark aan creatieve werkplekken waar je dagelijks kan neerstrijken, zonder de noodzaak vooraf te reserveren. De vrijheid om te kiezen waar je zit en met wie: een natuurlijke 'groene' omgeving, een open interactieve deelplek of intieme concentratieplek.

VASTE STEK PLEKKEN
Voor één persoon, of voor kleinere groepen succesjagers. Een variëteit aan locatieopties, van open tot meer besloten. Kom voorproeven!

TINY BIG OFFICE
Wens je een plek waar je je bedrijfje in kwijt kunt? Waar je met jouw collega's vrijheid van ondernemen hebt? Die hebben we ook voor je!

ONTDEK DE EXTRA MOOIMAKERS VAN GROENoord.
Het GroenOord is omgeven door fijne uitdagingen! Niet alleen ligt Fit for Free pal naast ons... we hebben ook nog eens een indoor skatepark! Dit park is een broeiplek van creativiteit en beweging. Waar stap je zo vanuit je flexsteking in een hal vol sportieve uitdagingen?

SKATEPARK
Het enige indoor skatepark in Leiden en omstreken, klaar om overwonnen te worden. Compleet met mini-ramp en straatparcours. Waar wacht je op? Just GO! Want wie niet de uitdaging aangaat kan ook niet groeien.

RESTAURANT
Dit open restaurant, knus gelegen naast de groene kas, biedt vanaf 07.00 uur ontbijt. Naadloos overgaand in lunch en diner. Maar ook voor een koffiemoment tussendoor is dit je plek!

VERGADERZALEN/EVENTHAL
De vergaderzalen lenen zich uitstekend voor overleg, eventueel in combinatie met ontbijt/lunch of diner. Separaat en toch gezellig aan de dis, smaakt elk agendapunt naar meer!
Er is zelfs een eventhal beschikbaar voor max 350 personen! Waar vind je dat?

— E C W —

OVER ONS
Het GroenOord. Een initiatief van de NVG, vanuit de eigen overtuiging dat ontspanning leidt tot meer rendement. De praktische invulling van dat denken biedt 1800 vierkante meter work&play, vormgegeven voor jou.

RONDLEIDING
Op zoek naar vaste ruime werkstations of besloten offices? Schiet ons aan en we hangen in no time digitaal aan je lippen.

Het GroenOord Work & Play Willem de Zwijgerlaan 2a - 2316 GB Leiden +31713030136 info@hetgroenoord.com

071 - 527 ...

Achtergrond

Paddo's tegen depressie

Het Leids Universitair Medisch Centrum onderzoekt de werking van paddo's tegen chronische depressie. Nic van der Wee, psychiater en hoogleraar, zoekt nog proefpersonen.

Waar komt het idee vandaan dat psychedelica werken tegen depressie?

'Dat is al langer bekend. Psilocybine, de werkzame stof in paddo's, is al in de jaren vijftig geïsoleerd. Maar omdat het, net zoals cannabis of ketamine, op de lijst met verboden middelen kwam in de Verenigde Staten, is een deel van het onderzoek een lange tijd niet mogelijk geweest.

'De bekende antidepressiva werken maar bij een beperkt deel van de patiënten. Onderzoek heeft laten zien dat psilocybine heel effectief is bij mensen met depressieve klachten bij een terminale ziekte.'

Bij recreatief gebruik van paddo's wordt er vaak gewaarschuwd dat je het niet met een negatieve stemming moet doen, omdat dit het juist versterkt.

'Het lijkt erop dat dit bij depressie niet zo is, maar mensen die niet goed in hun vel zitten moeten niet denken: dan neem ik wel wat paddo's. Er is een groot verschil tussen recreatief en therapeutisch gebruik. Wij kijken heel nauwkeurig naar de dosering, het is in een gecontroleerde omgeving, en er is psychologische ondersteuning bij. Dat is echt heel anders.'

Een sessie duurt zes tot acht uur, staat in de onderzoeksbeschrijving. Daarin luistert de patiënt ook naar muziek.

'Je ziet dat mensen een aantal uur een soort transcendente ervaring krijgen. Dat klinkt wat vaag, maar het zegt vooral dat mensen meer openstaan voor ervaringen en gevoelens om hen heen, en er ook boven uitstijgen. Dat kan echter overweldigend zijn, en daarbij is de psychologische begeleiding essentieel. De setting is gestandaardiseerd: een apart ingerichte behandelkamer, met aangenaam meubilair, zacht licht en speciaal geselecteerde muziek die helpt te ontspannen – dus geen harde house. Er wordt een sfeer gecreëerd die het hebben van zo'n bijzondere ervaring mogelijk maakt. Er zitten twee mensen bij. Een speciaal getrainde therapeut en een zogeheten chaperon. Er is dus altijd iemand aanwezig.'

Waarom werkt het?

'Dat vragen wij ons, als wetenschappers, ook af. Mensen kunnen een transcendente ervaring bereiken via middelen, maar het kan ook een "piekervaring" zijn, zoals iemand die op een berg staat en de wereld voor zich uitgestrekt ziet, een gevoel van boven zichzelf uitstijgen, zich heel nietig voelen en tegelijkertijd heel verbonden zijn met de wereld. Depressie is juist een extreme vorm van niet verbonden zijn: volledig in jezelf gekeerd en opgesloten met je negatieve gedachten. Dat patroon kan door die ervaringen doorbroken worden.

'En als je kijkt naar het brein: bij een depressie zitten grote breinnetwerken "vast", met name het netwerk met betrekking tot piekeren en denken over jezelf. Het stopt niet, het gaat maar door. Bij het gebruik van deze middelen zie je aan hersenscans dat die netwerken weer flexibeler worden.

En als de dosering is uitgewerkt?

'Als je het beperkte aantal studies bekijkt, is er bij een groot deel een dramatische aanhoudende afname van klachten. Over maanden, zelfs. En dit bij mensen die al heel lang depressief waren. Patiënten die goed reageren, komen overigens in aanmerking voor een vervolgonderzoek, waarbij ze mogelijk opnieuw een dosering krijgen. Het is dus niet zo dat mensen deelnemen, goed reageren, en dan weer terug moeten naar de medicatie die ze eerder hadden.' AK

Kijk voor meer informatie over het onderzoek en aanmelding op www.lumc.nl/org/psychiatrie/research/ptrd-studie

Het roer moest om

Gregory Horndeski zegde de wetenschap vaarwel (dacht hij tenminste)

In de wetenschap ging hij het niet maken, dacht de Amerikaanse natuurkundige Gregory Horndeski, die kunstschilder werd. Veertig jaar later brak zijn theorie alsnog door.

DOOR MEL VOET 'Het was nu of nooit. Ik geloofde echt dat ik talent had om te schilderen. Dat moest ik ontwikkelen, anders was het te laat.'

Met die gedachte speelde de Amerikaanse kunstschilder Gregory Horndeski (71) al een jaar of tien toen hij zijn ontslag aanbood aan de universiteit van Waterloo, Ontario. 'Over wis- en natuurkundigen werd gezegd: "Als je rond je dertigste nog geen baanbrekend inzicht hebt gehad, hoef je dat daarna ook niet meer te verwachten". En dat voelde voor mij ook zo.' Een jaar na zijn vaste benoeming als universitair hoofddocent gaf Horndeski er de brui aan. Hij was zijn enthousiasme verloren voor de algemene relativiteitstheorie, zijn werkveld. 'Mijn promotor zag destijds al geen heil in de verzameling vergelijkingen waarop ik in mijn dissertatie uitkwam. Mijn wetenschappelijk werk werd niet per se goed ontvangen, het werd veeleer gezien als wiskundige curiositeit. Daarmee was de kous af.'

Het roer moest om. De natuurkundige dacht terug aan 1969, toen hij na zijn propedeuse een zomer in Europa verbleef. Eerste stop: Amsterdam. 'Op straat zag ik dat Van Goghs werk werd tentoongesteld in het Stedelijk Museum. Ik raakte nieuwsgierig en ging erheen: het was zo'n openbaring, het was legitiem. Vanaf dat moment was me duidelijk dat ik altijd nog kon schilderen.'

Dat ging hij nu doen. En al leek zijn wetenschappelijke carrière dan mislukt, in zijn ogen gold levenservaring als een pre in de schilderkunst of literatuur. 'Van Gogh wordt niet geprezen om zijn kleurentekeningen', aldus de goedlachse schilder.

Hij leerde het zichzelf aan, kijkend naar Van Goghs werk, eerst met olieverf op doek. 'Dat evolueerde in mijn stijl van schilderen met vloeibare acrylverf en een paletmes. Zo schildert naar mijn weten niemand.' De Amerikaanse abstracte kunstenaar Jackson Pollock (bijnaam: Jack The Dripper) was wat dat betreft een inspiratie, vertelt Horndeski. 'Hij goot verf op een horizontaal doek, net als ik, maar zijn werken vloeiden grotendeels voort uit dat gieten. Ik ga voornamelijk te werk met mijn messen. Zo schilder ik over de gegoten verf heen om structuur aan te brengen. Daaroverheen giet ik opnieuw lagen verf, die ik telkens bewerk.'

In zijn werk *Horndeski Scalar Theory - or - Past, Present & Future, No.1* (zie kader) is die werkwijze te herkennen. 'De blauwe, nachtelijke hemel heb ik als eerst geschilderd. Toen die laag droog was, schilderde ik de hoge bomen en het gebladerte, licht hij toe.

'Elk blaadje begon als armzalige, driehoekige klodder groene verf. Met een mes bracht ik de andere kleuren aan.' Het komt allemaal stapsgewijs tot stand, zegt Horndeski. Hij denkt vooruit: 'Wat dat aangaat komt mijn exacte achtergrond goed van pas.'

Al zijn schilderijen pogen een verhaal over te brengen, hij is een 'narratieve schilder'. 'Vaak biedt een geschilderd beeld echter te weinig informatie over het verhaal, dan moet je het wat opsmukken met

Horndeski Scalar Theory - or - Past, Present & Future, No.1 Schilderij Gregory Horndeski

woorden. Die kunnen op het schilderij terecht komen, maar ook op de lijst. Zulke versieringen kom je overigens wel vaker tegen, zeker ook vroeger, in de vorm van bijvoorbeeld Bijbelteksten. Ik verwerk de fysica, zogezegd mijn religie, ook zo in mijn werk.'

Destijds was het voor Horndeski een uitgemaakte zaak: hij zou zich voorgoed en vol overgave in de kunst storten.

Maar toen, in 2013, kreeg hij opeens een telefoontje van een oud-collega die inmiddels professor was aan de universiteit van Oregon. 'Hij was net terug van een conferentie in Europa over algemene relativiteitstheorie, waar hij iets opving over de "Horndeski-theorie". Hij had mij daar nooit over horen spreken, maar kon me verzekeren: "Een heleboel mensen zijn erin geïnteresseerd, lees de website maar eens".'

De opwindende bleek te gaan over zijn destijds afgedankte dissertatie. Dat werk uit 1973 bleek opeens te worden gerekend tot een van de gewichtigste zwaartekrachtmodellen in de kosmologie – het is in maar liefst 1361 andere publicaties aangehaald.

'In de snaartheorie ontstonden

problemen, net als in de beschrijving van donkere energie, licht hij toe. 'Daardoor werd mijn theorie nuttig, des te meer vanwege de diversiteit van haar vergelijkingen.' *Horndeski Scalar Theory* vormt een blauwdruk voor de beschrijving van kosmische inflatie en donkere energie, en staat pontificaal afgebeeld op het schilderij.

Hoe zou het zijn gelopen als hij met zijn zonderlinge theorie ook toen al furore maakte? 'Dan had ik

de wetenschap vast niet een-twee-drie afgezwaaid.' Horndeski zit ook niet stil, hij werkt geregeld aan nieuwe theorieën.

'Maar ik ben zeker geen genie,' zegt hij. 'Edison zei eens dat het aankomt op 1 procent inspiratie, 99 procent transpiratie. Ken je de fabel over de race tussen de haas en de schildpad? Ik ben de schildpad. Als ik me op een probleem stort, blijf ik de hele nacht doorzwoegen. Beetje bij beetje boek ik zo vooruitgang.'

'Dit werk combineert kosmos met kennis'

Het Leids Instituut voor Onderzoek in de Natuurkunde (LION) heeft een werk aangekocht van de Amerikaanse kunstschilder Gregory Horndeski. Voor het schilderij, getiteld *Horndeski Scalar Theory - or - Past, Present & Future, No.1*, werd 5400 dollar betaald. Horndeski's *hallmark* is de informatieve tekst die hij regelmatig aan zijn werken toevoegt, op de lijst of in het schilderij zelf. Voor dit werk, gemaakt in 2016, belandde zijn tekst en uitleg op de bijbehoren-

de lijst. Het LION vond die alleen te duur. Dus zonder de omliggende kunst het schilderij te hangen in de Casimirkamer van het Lorentzinstituut voor theoretische natuurkunde. In het schilderij overlappen kunst en harde wetenschap elkaar. De theorie uit zijn 46 jaar oude proefschrift staat op de voorgrond afgebeeld, en vormt de basis voor vele heelalmodellen. 'Het combineert wat we zien in de kosmos met onze kennis daarvan', aldus de maker.

Je komt nog eens ergens

De Leidse bezorgers over hun liefde voor het vak

Als je zware boodschappen moet sjouwen of de hele stad doorfietst, bespaar je ook nog eens op de sportschool, zeggen studenten die bijklusen als bezorger. 'Eén keer deed een dame open met volledig ontbloot bovenlijf.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG

Emma Bakker (24, media en entertainment management), Soups & Salads

'Je komt op plekken waar je helemaal geen weet van hebt, terwijl je er toch dagelijks langs fietst. Zo moest ik een restaurant op de Breestraat in. Ik vond het gek dat ik in een restaurant eten moest bezorgen. Maar ik bleek helemaal te moeten doorlopen naar achteren. Daar bleek een supervet herenhuis te zitten vol enorme marmeren beelden. Antiekraakpanden zijn ook leuk: daar zou je normaal gesproken ook niet naar binnen gaan. Ik studeer in Den Haag, maar woon mijn hele leven al in Leiden. Na het studeren was ik altijd een beetje onrustig. De sportschool begon te vervelen. Toen ik begon als fietskoerier bij Deliveroo kon ik sporten en geld verdienen tegelijk. Ik bezorgde vooral voor Soups & Salads, en na een paar maanden ben ik daar als koerier aan de slag gegaan, en kreeg een upgrade van fiets naar e-bike.

'Ik krijg echt een lach op mijn gezicht van dit werk. Mensen zijn enthousiast om je te zien, want je komt eten brengen. Je kunt ze omschrijven aan de hand van de bestellingen. Sportieve types willen soep en salade. Als je Burger King bezorgt, kom je bij heel andere mensen.

'Ik vind het geen gevaarlijk baantje. Je moet gewoon goed uitkijken, net als je in een auto zou doen. Een e-bike gaat sneller dan een gewone fiets. Je moet rekening houden met een langere remweg. Het scheelt dat mijn baas niet zegt: "Je moet over vijf minuten terug zijn." Ik kan rustig aan doen, opletten in het verkeer en in mijn eigen tempo bezorgen.

'Met slecht weer wordt er meer besteld. Mensen gaan liever niet naar de supermarkt als het stormt en regent. Ik moet daar dan wel doorheen. Ik zit er niet mee, en trek mijn regenpak aan. Vier uurtjes later heb ik geld verdiend en spring ik onder een warme douche.'

Duncan van der Voort (23, pabo), bezorger Sushi Time

'Ik werk al drieënhalf jaar bij Sushi Time. Vooral in de zomer is het heerlijk om te bezorgen op het scootertje. Lekker helmpje op en een ritje maken, gewoon relaxed rijden. In de winter als het glad is en koud, dan is het niet de prettigste baan. Maar de dankbaarheid is dan wel groter. Als ik iets later ben, zijn mensen heel begripvol.

'Eén keer ben ik aangereden. Ik reed op een beschut fietspad en er kwam iemand van de rechterkant op een weg met haaiantanden. Die zag ik te laat en toen knalde ik er bovenop. Maar dat is maar één ongeluk in drieënhalf jaar. En dan werk ik nog in de binnenstad van Leiden, dus als er bijvoorbeeld markt is, is het altijd heel druk. Het scheelt dat er heel veel bezorgers zijn: iedereen houdt wel rekening met je.

'Ik werk vaak op zaterdag vanaf twee uur 's middags. Dan breng ik veel eten langs bij brakke mensen. Eén keer deed een dame open met volledig ontbloot bovenlijf. Ze was zo brak, het kon haar allemaal niks meer schelen. "Oké", dacht ik toen, "waar moet ik nu kijken?"

'Ik kom door de hele stad. De ene keer breng ik bestellingen naar Leiden Privé, een escortservice. Dan bezorg ik weer in het ziekenhuis op een kamer. Dat is soms wel slikken, dat je gewoon bij een patiënt naar binnen loopt. Maar ja, als iemand op een open afdeling zin heeft in sushi kan hij dat gewoon bestellen.'

Thomas Bosman (23, media, informatie en communicatie), runner bij Picnic

'Het is de service van Picnic om tot in de keuken te bezorgen. Ik heb een keer negentig kilo suiker moeten bezorgen. Twee hoog, in een gebouw zonder lift. Dan baal ik wel flink, maar hoeft ik in ieder geval niet ook nog naar de sportschool. Aan de andere kant betekent het dat ik veel plekken van binnen kan bekijken. Ik zie van alles voorbij komen: van heel mooie huizen tot een hol waar je echt niet wil zijn.

'Voor ik als runner aan de slag ging, kreeg ik eerst een aantal dagen training. Het autootje is heel wendbaar, maar kan onstabiel zijn als het waait. Je moet goed aanvoelen hoe hard je door de bochten kunt als je een volle kar met boodschappen hebt. Je voelt wel heel snel aan wat het karretje wel of niet kan.

'De baan is ideaal omdat ik mijn eigen rooster kan indelen. Ik ben actief lid bij Augustinus en doe aan hockey. Daarnaast heb ik ook gewoon mijn studie. Een flexibele baan is dus erg chill.

'Je rijdt in je eentje, dat is prima te doen. We hebben wel met alle runners tegelijk pauze, waarin we opmerkelijke verhalen met elkaar delen. Er heeft altijd wel iemand een gek verhaal over wat hij heeft meegemaakt. Soms zit er ook wel een heel saai trip tussen.

'Natuurlijk: het is niet heel moeilijk werk. Gewoon bezorgen, afvinken en door. Maar dat is soms ook wel lekker.'

Foto's Taco van der Eb

The Return of the King

How Kenya made peace with the lions

Kenya's lion population is on the rise, thanks to very close collaboration with the local people. *Mare* joins Leiden biologists on a field trip to fit these creatures with collars and transmitters. "Oops... there goes my camera."

BY TACO VAN DER EB Richard Turere was a nine-year-old Maasai boy when he was put in charge of his family's cattle on the edge of Nairobi National Park in Kenya. At night, after he had herded the animals together into the *boma*, the fold, they seemed safe. But the lions jumped over the fence and took them.

He tried different things. Fire will scare them, he thought, but the light made it easier for the lions to see inside the fence. They lost their fear of scarecrows within a day. Then he had an idea: using an old car battery, a switch from a scrapped motor bike and a few bulbs from some broken torches, he rigged up a system of flashing lights. When he hung it round the kraal, it looked as if a cowherd was making his rounds with a torch.

It worked: the lions stayed away. This system of flashing lights is now used in large parts of Kenya and Richard Turere gives TED Talks on his invention called "My invention that made peace with lions."

That peace was desperately needed. The number of wild lions in Africa dropped to very worrying levels in recent decades; a century ago, there were more than 200,000 – now there are about 32,000. At the turn of the century, there were about 2,700 in Kenya, of which only 2,000 are left. They could be completely extinct within twenty years, and they are already gone from large parts of West, Central and Northern Africa.

Nairobi National Park borders on the southern edge of the Kenyan capital, from which it is separated by a fence. A narrow river marks the other side of the park and wild animals can wade through the shallow, narrow stream, in and out of the park. Small Maasai communities live along that rim and graze their cattle, sheep and goats on the plains during the day.

Now and then, the border is the scene of trouble. If the lions attack the cattle here, the cowherds sometimes take revenge. The Maasai are not afraid of killing the predators with their spears. "Cows are valuable assets", Hans de Iongh, Professor at Leiden University's Centre for Environmental Studies (CML), explains. "I can understand the call for revenge if a lion steals one. The battle between man and beast continues, but with less damage nowadays."

In contrast to other African countries, killing wild animals and selling bush meat is against the law in Kenya. "The traditional rite of passage, when a Maasai warrior must prove his courage by killing a lion, is not allowed any more, and that's made a huge difference", De Iongh continues. "Because some of the Maasai have switched to wild-life management, the lion population has grown considerably."

De Iongh, Kenyan PhD student Francis Lesilau from Kenya Wildlife Service (KWS) and CML PhD student Kevin Groen are doing research in four national parks. "We hope our work will help protect the species. By the late nineties, lions

Photo's by Taco van der Eb

were completely extinct in Amboseli National Park – killed by the Maasai. Gradually, they are returning from the surrounding areas."

In 2007, Leiden University and Stichting Leo (an organisation for the protection of large carnivores in Africa) and KWS began fitting the lions in Nairobi National Park with transmitters. "In recent years, we have put collars with transmitters on at least twelve. The satellite shows us where the lions regularly leave the park at night and run in to trouble with the locals."

The programme Living with Lions was launched at the same time; its aim is to train locals, mainly Maasai warriors, as lion rangers. "KWS runs educational programmes too: children learn how valuable this wilderness is, which builds support for management", says De Iongh.

Evening falls over Nairobi National Park as Nickson Parmisa, chair of the local Maasai committee, herds his sheep and goats safely into the *boma*.

"We've installed flashing lights here too. We still lose cattle, but now it's more often during the day. Our animals drink over there, at the river; the lions are on the other side of the water. If a cowherd does not look out, they'll seize a sheep or a goat. That's why we're glad with the transmitters; it means we know where

the lions are, and we can avoid that area."

It's still dark when De Iongh, a group of students and PhD student Luka Narisha enter the Meru National Park. Circling vultures give away the presence of a kill. Narisha investigates on foot, disappearing into the undergrowth. It's not without risk: a lion could be close, guarding its prey.

The carcass of a buffalo has already almost been cleared of its flesh. Narisha estimates that it's been there for a day or two. The students have found what they came for: *scat*, i.e. lion shit, and start collecting samples.

Two male lions are asleep in the shadow of a small tree in Lake Nakuru National Park. KWS vet Titus Kaitho drives over carefully, takes aim and shoots. The lions jump up, surprised. There's a feather sticking out of one male's leg. He manages to draw out the bright pink dart with his mouth, but it's too late. The tranquillizer is already taking effect and the creature starts to fall asleep.

Everyone rushes out of the cars. A ranger lifts the slumbering animal's massive head so that Francis Lesilau can fit the collar round its neck. Hans De Iongh and KWS' Monica Chege fasten the transmitter with nuts and bolts.

It's already dusk by the time the

vet administers the antidote, but the lion is in no hurry to wake up. I want to capture the moment as well as I can and set up a camera on a tripod so I can take pictures via remote control. It's dark before the lion finally gets up. He heads straight towards my camera and oops...he starts to chew it. Then he runs off with my camera and tripod in his mouth. Three Land Cruisers race after him through the ink-black bush. We can catch glimpses of the speeding creature now and then in the headlights. He only drops the camera and flees once we have him surrounded, following a rowdy chase. A ranger, grinning from ear to ear, picks the device out of the undergrowth.

"I had three today. One scat was really fresh, disgusting, like trying to grab custard." Messages from Leiden biology students Iris Noordermeer and Dionne Jacobs flood in on the phones via WhatsApp. Nine students, supervised by Kevin Groen, have been collecting data for three months. Groen shares his results with the researchers from Kenya Wildlife Service, Monica Chege, Luka Narisha and Francis Lesilau, who is also associated with Leiden University.

"We count the different kinds of prey, too", Groen says. "If we don't want lions snacking outside the park, we must make sure that there

is enough prey to keep them happy. We can adapt our strategy to that." He knows that fences, on the other hand, aren't always the solution. "In enclosed parks, grazers run into lions and other predators more often, so they are more alert and graze less, which can create a kind of landscape of fear. If there's less grazing, more trees grow, which certain animals don't like and that, in turn, affects the population."

That evening, the researchers hold a "calling station" in the Amboseli National Park. They use an amplifier to play the sound of a prey. As soon as it's dark, the researchers return, hoping to find scat here tomorrow. I get a few hours sleep before the alarm goes off at five o'clock.

The next morning, the coast is clear: the lions have been spotted further away. The students fervently fill ampoules and plastic grab bags with the first samples from Amboseli National Park: tell the world on WhatsApp! On the way back, a musty smell starts to fill the car.

Eindelijk weer open

De Lakenhal is van afgeschermd bouwplaats opnieuw museum geworden

Gisteren heropende koning Willem-Alexander Museum De Lakenhal. Maar wat is er te zien?

DOOR ELIZA JORDAAN Speciaal voor iedere student die na 2015 arriveerde in Leiden, en voor wie dit als een compleet nieuw museum klinkt: *opgelet*. Museum De Lakenhal was dan misschien wel net zo lang gesloten als de duur van een (ietwat gehaaste) bacheloropleiding, maar is al zeker 145 jaar lang een begrip in Leiden.

En nu, na jaren van dichte deuren en afgeschermd bouwplaatsen, kunnen we een compleet vernieuwd museum betreden. De diverse collectie richt zich op beeldende kunst, kunstnijverheid en geschiedenis. Wat de rode draad hierin vormt, zijn de Leidse bronnen op basis waarvan alle objecten zijn gemaakt of waarmee ze samenhangen.

Dit klinkt als een brede collectie – en dat is het ook – maar het museum is een nieuwe weg ingeslagen. Vanaf nu kun je als bezoeker aan de hand van zeven kernverhalen de collectie bekijken, zoals 'Leiden Universiteitsstad', 'Zeven eeuwen Leids laken' of 'Leiden als bakermat van de Gouden Eeuw'.

Maar het meest opvallend is het achtste verhaal: dat van het museumgebouw zelf, dat wordt gepresenteerd als 'het grootste collectiestuk'. Het museum is een rijksmonument, waarvan het oudste deel stamt uit 1640. Over de eeuwen heen zijn er vleugels bijgebouwd en in zijn totaliteit vormt het gebouw een bijzonder geheel van architectuur en historie. Grofweg vier eeuwen bouwgeschiedenis liggen er aan de Oude Singel.

Het grootste collectiestuk is dus het gebouw. Dit is niet per se nieuw – denk bijvoorbeeld aan het Anne Frankhuis of Paleis op de Dam – maar wel bijzonder.

Dit achtste kernverhaal is feitelijk een soort *museum-inception*: het museum huist een collectie en datgene

Koning Willem-Alexander opende woensdag het vernieuwde Museum De Lakenhal. Foto ANP

waarin de collectie huist, is tevens deel van de collectie.

Tijdens het renovatieproces zijn ook nieuwe ontdekkingen gedaan. Zo bleken er op de zogenaamde *Achterplaats* twee complete ramen verstopt te zitten, voorheen helemaal ingemetseld. En er kwamen ook stenen elementen en versieringen tevoorschijn. De grote glazen koepel boven het trappenhuis is weer hersteld met het kleurrijke mozaïek dat het oorspronkelijk had. De desbetreffende glazen stukken bleken nog in het depot te liggen, sinds ze decennia terug waren verwijderd. Zo zijn er nog veel meer keuzes gemaakt

tijdens de restauratie en uitbreiding met betrekking tot het 'in oude luister herstellen' van het museum. De voorgevel is wellicht de meest opvallende: voorheen ging die schuil onder plakaten verf, inmiddels is deze opnieuw gezicht gegeven met een veel bescheidener verflaag.

Die keuzes zeggen iets over de tijdsgeest. Want ook een museum, en hoe dat *hoort te zijn*, is onderhevig aan mode en trends. Wat een eeuw geleden als ideaalbeeld gold, is tegenwoordig totaal anders. Zelfreflectie is daarbij belangrijk. De Lakenhal is een museum dat ons leert over mu-

sea: iedere eeuw een nieuwe visie op architectuur, onderhoud en restauratie zonder het verleden uit het oog te verliezen.

Daarmee is het erkennen van het gebouw als collectiestuk misschien wel een van de belangrijkste ontwikkelingen: het erkent de fluiditeit van een museum waar niet alles angstvallig bij het oude hoeft te blijven.

Kortom, er wordt veel meer teruggegeven dan in het vierdaagse openingsfestival te zien valt. Een Leids icoon is weer in ere hersteld en uitgebreid met nog meer tentoonstellings-oppervlak. Een ultieme

mix van Leidse historie en de hedendaagse stad. Word je hier warm noch koud van? Ga dan in ieder geval de topstukken bekijken van Lucas Van Leyden, Rembrandt, Theo Van Doesburg, Jan Wolkers of Erwin Olaf, om er een aantal te noemen. Zo veel Leidse iconen onder één (nieuw) dak.

Vandaag, donderdag 20 juni heropent Museum De Lakenhal met een gratis vierdaags festival. Van een foodtruck tot live muziek, van workshops en lezingen tot het ontmoeten van kunstenaars. do-zo, 10-17 zie lakenhal.nl/open

Eliza's verwonderingen

Witte kopernekken

Al draagt een zwaan een gouden band...

Het afgelopen jaar belichtte masterstudent film & photographic studies Eliza Jordaan zich op de verborgen schatten van Museum De Lakenhal. In het slot: een zwanenband.

De zwaan en de kunsten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Elegant, statig, imponerend, en krachtig: een geliefde muze voor velen. Maar ook monogaam, territoriaal en fel als het aankomt op de veiligheid van het donzige kroost.

Het *Lelijke Eendje* van Andersen, het *Zwanenmeer* van Tsjaikovski of *De Bedreigde Zwaan* van Jan Asselijn (ca. 1650) komen iedereen wel bekend voor. Maar het fenomeen van de stadswaanzwaan was mij nog onbekend.

Zwanen in Leiden zijn talrijk. Je hoeft maar kort langs de grachten te

fietsen om ze te zien. Ik heb me nooit zo verdiept in het leven van Leidse zwanen, alhoewel ik me direct kan voorstellen dat ze al dobberend over het water van 't Rap niet ontevreden zullen zijn met hun leven.

Maar wat nou als je daar rondpeddelt met een gigantische koperen band om je nek? Een zwaar element dat kriebelt tussen je veren en fel glinstert in de zon. Iemand heeft ooit verzonnen dat dat geen gek idee was. En weer een ander zal hebben geroepen wel een vakman te weten om het klusje te klaren. Bizar. Zo sierde deze halsband ooit de ranke witte nek van een Leidse stadswaanzwaan, in 1701. Eeuwenlang was de zwanendrifterij (het voorrecht om zwanen te houden) niet ongewoon.

Feit is dat er zeker tot vorige eeuw nog officieel zwanen werden aangeboden aan de stad Leiden. Zo is terug te vinden in de Leidse archieven, op 22

januari 1953: 'Het Gemeentebestuur van Oegstgeest biedt de Gemeente Leiden twee nieuwe stadswaanzwanen aan ter vervanging van de beide (...) die onlangs door olieverstikking om het leven zijn gekomen.'

Een tragische dood, ook dat nog. De Leidse grachten alias 'Het Zwanenmeer van de Lage Landen'.

Zouden de zwanen die nu in Leiden leven nakomelingen zijn van stadswaanzwanen? Of is er een selecte groep van adellijke afstammelingen die zich hoger wanen dan de reguliere soortgenoten? Zichzelf privileges toekennend, hun taak als vertegenwoordiger van de gemeente Leiden uiterst serieus nemend. Halsband of geen halsband.

www.lakenhal.nl/nl/collectie/189
Halsband voor een stadswaanzwaan, 1701. Maker anoniem. Collectie Museum De Lakenhal

Het Clubje

Vlnr: Silvan Toet, Lennard Kwakernaak, Pieter Spielman, Alex Reumer en Kian van Duijn. Foto Taco van der Eb

Column

Psychoanalyse

Toen ik nog een eenvoudige student geschiedenis was, en dacht dat ik de geest nader kon komen in de psychiatrie dan in de geesteswetenschappen, maar ook het lichaam niet wilde geringschatten, schreef ik mij in voor geneeskunde. Het verschil tussen een historicus en een psychiater leek mij niet eens zo groot. Beide interpreteren tragisch bronmateriaal; zij het dat de een daartoe teksten leest, en de ander het lijden levend voor zich heeft.

In de psychiatrie heb ik daarom altijd een sympathie gekoesterd voor de psychoanalytische benaderingswijze, die inmiddels bijna uitgestorven is. Psychoanalyse richt zich immers op de interpretatie van symptomen, die vaak verwijzen naar iets anders: angsten, verlangens, dromen en driften. Er is altijd een diepere betekenis. Er schuilt altijd een wereld achter de façade.

Als je in Nederland ervoor uitkomt dat je interesse hebt in psychoanalyse, word je stellig aangekeken alsof je als chemicus een lans breekt voor de alchemie. De fetisjistten van de wetenschappelijke eenvormigheid, die zo goed weten wat wetenschap is en wat niet, staan klaar om je te neutraliseren en onschadelijk te maken. *Je kunt het niet meten! Het is niet object-je-hief!* Ja, afdalen in de diepten van het geestelijk leven en daar iets zinnigs over proberen te formuleren, wat heeft dat verdomme ook op een universiteit te zoeken?

Ik vluchtte in september naar Frankrijk, waar ambigüiteit wel mag bestaan en er in elke boekhandel nog altijd ten minste één kast aan psychoanalyse is gewijd. In het Salpêtrière-ziekenhuis zag ik de psychoanalytische methode in de praktijk. Geen patiënt die in crisis verkeerde lag werkelijk op een door antiquiteiten omringde bank, geen patiënt bleef van medicijnen verstoken, maar de psychiaters maakten veel gebruik van analytische inzichten.

De kunst is te luisteren naar hetgeen zich doorheen het gezegde uitdrukt. Alle haat en alle schaamte is materiaal, en elke stilte een teken. Dat vereist een geoefend oor en een sterk zelfinzicht. Het bijzondere van psychoanalyse is dat de behandelaar net zozeer in zichzelf te rade moet gaan als bij zijn patiënt. Hij is zelf het scherm waarop de conflicten van de ander worden geprojecteerd. Omgekeerd geldt hetzelfde, de analyticus kan zichzelf nooit buiten de relatie plaatsen. Juist in die relatie manifesteren zich de problemen van de patiënt.

De Leidse universiteit heeft een rijk psychoanalytisch verleden, waar niets meer van over is. Aan de Universiteit van Amsterdam wordt in ieder geval nog door enkele psychologen het analytisch gedachtegoed overgebracht en is er jaarlijks een summerschool, waar honderden studenten op afkomen om de lacune in hun curriculum te vullen.

Psychiaters zullen altijd verschillende perspectieven moeten integreren. Al zijn die schijnbaar met elkaar in tegenspraak, alleen zo kan waarheid worden gevonden. Zonder paradox geen waarheid.

TIM HOFFMAN is student geneeskunde

‘Nerds? Valt wel mee’

De FrietCie van de Leidsche Flesch

Lennard Kwakernaak (22, natuurkunde): ‘Zo geel als goud. Zo luidde het diesthema van de Leidsche Flesch (studievereniging voor natuurkunde, sterrenkunde, wiskunde en informatica, red.) in 2009. Nigel Fennet heeft toen de FrietCie opgericht. Hij is onze eeuwige preses en staat op onze schorten. We hebben alleen aan het begin van het jaar een vergadering. We frituren vaak bij pubquizzes, zoals nu.’

Pieter Spielman (22, sterrenkunde): ‘De borrelhapjes kopen we op de dag zelf bij de groothandel of snackbar.’

Kian van Duijn (21, informatica): ‘We hebben jaarlijks ook één eigen activiteit.’

Alex Reumer (22, wiskunde): ‘Bijvoorbeeld een Krokante Krab Diner, volgens de *Spongebob*-trend.’

Kwakernaak: ‘En *Don't Fry This At Home*, waarbij iedereen op een lijstje kon schrijven wat ze gefrituurd wilden zien. Allerlei soorten fruit kun je frituren. De *deep-fried Mars bar* is echt een aanrader. Net als gefrituurde bietenballen. Die hadden we vorig jaar bij FrietCie Culinaire, een driegangendiner uit de frituur.’

Van Duijn: ‘De Leidsche Flesch past goed bij mij qua humor maar ook op intellectueel level, en het is niet te sociaal. We gaan niet met zijn allen naar de club ofzo, maar we vinden het wel gezellig om samen in de FooBar te staan, het café van de faculteit.’

Kwakernaak: ‘Dat is een informaticaterm. Als iets helemaal kapot is, dan is het FooBar: *Fucked Up Beyond Any Repair/Recognition*.’

Van Duijn: ‘Een docente vindt dat er goede wijn moet zijn, dus krijgen we af en toe heel dure flessen binnen. Zij heeft ook dit Foo-priël gesponsord, waar we nu onder staan. Verder doen we inkopen bij een groothandel en staan er vrijwilligers achter de bar. Daardoor is het heel goedkoop.’

Spielman: ‘Dat tuinhuisje is de buitenbar, en gaat in de zomer open. Er is een speakerinstallatie op aangesloten. Ik mix zelf elektronische muziek - mijn artiestennaam is Dustkey.’

Van Duijn: ‘Er is ook een website, isdefooopen.nl. Als je ergens in Leiden zit en je weet niet of de bar open is, kan je dat intikken.’

Kwakernaak: ‘De FooBar gaat in principe pas dicht als de laatste persoon die

verantwoordelijk is voor de bar weggaat.’

Spielman: ‘Dat kan ook om zes uur 's ochtends zijn.’

Van Duijn: ‘Of we echte nerds zijn? Ik vind het heel erg meevallen.’

Kwakernaak: ‘Je hebt bij de Leidsche Flesch stiekem altijd iemand die erger is, natuurlijk.’

Silvan Toet (21, sterrenkunde): ‘Als je dan bij de after-tentamen-borrel met je studiegenoten een vraag op die krijtmuur in de bar schrijft, dan wel, maar verder valt het mee. Na een tentamen krijg je je eerste drankje gratis om te vieren dat het goed ging, of weg te drinken dat het niet goed ging.’

DOOR VERA ARNTZEN

Bandirah

